

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma / sosiaalinen kuntoutus

Hannemari Toivanen

”EI MULTA OO MITÄÄ PUUTTUNU”

Kymenlaaksolaisten AUK:n ja RUK:n käyneiden nuorten elämäntyyli ja hyvinvointi

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

TOIVANEN, HANNEMARI

”EI MULTA OO MITÄÄN PUUTTUNU.”

Kymenlaaksolaisten AUK:n ja RUK:n käyneiden nuorten elämäntyyli ja hyvinvointi

Opinnäytetyö

63 sivua + 5 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Tuomo Paakkonen

Toimeksiantaja

Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu

Joulukuu 2010

Avainsanat

elämäntyyli, hyvinvointi, nuoruus, Voi Hyvin nuori -hanke

Tämä opinnäytetyö on tehty yhtenä osuutena Voi hyvin nuori -hanketta, joka pyrkii tarkastelemaan nuorten hyvinvointia positiivista näkökulmaa korostaen. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää armeijan johtajakoulutuksen käyneiden nuorten hyvinvointia sekä tekijöitä, jotka tuottavat hyvinvointia heidän arjessaan. Hyvinvoinnin selvittämiseksi tutkimisen kohteena olivat kohderyhmän nuorten elämäntyyli ja -tavat. Nuorten aikuisten tilanteeseen vaikuttaa tällä hetkellä Kymenlaaksossa taloudellinen rakennemuutos, ja hankkeen tekemä tutkimus auttaa reagoimaan tähän muutokseen. Alueelliset erityispiirteet luovat mahdollisuuden tuottaa kansallisestikin merkittävää tietoa, joten hanke tulee hyödyttämään siten sekä Kymenlaakson palvelujen kehittämistä, että kansallista hyvinvointia.

Tutkimus on kvalitatiivinen, ja siinä on käytetty teemahaastattelumenetelmää. Haastattelut tehtiin neljälle Aliupseerikurssin ja neljälle Reserviupseerikurssin suorittaneelle nuorelle, jotka suorittivat asepalvelustaan Vekaranjärven varuskunnassa. Tutkimuksen analysointiin käytettiin teemoittelua. Nuorten elämäntyyliä selvitettäessä on pohjatietona käytetty Kansallisen Nuorisotutkimuksen elämäntyyli-segmenttejä. Hyvinvointia tutkittaessa tutkimuksessa on nojaututtu Erik Allardtin (1976) sosiologiseen hyvinvointimalliin.

Tutkimustulosten mukaan kohderyhmän nuoret voivat hyvin haastatteluhetkellä ja he uskoivat tulevaisuuteen. Hyvinvointia nuorille tuottivat sosiaaliset suhteet ja harrastukset. He vaikuttivat olevan integroituneita yhteiskuntaan ja luottivat omiin voimavaroihinsa. Elämäntyyliältään kohderyhmän nuoret olivat Kansallista Nuorisotutkimusta mukaillen *itsevarmoja*. Nuorten elämäntyyliille antoivat leimansa urheilullisuus, sosiaalisuus sekä päämäärätietoisuus.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care Department

TOIVANEN, HANNEMARI

"EI MULTA OO MITÄÄN PUUTTUNU."

Welfare and Life Style of the Young People who Attend to
Non-commissioned Officer's and the Reserve Officer's
Course Living at Kymenlaakso Area

Bachelor's Thesis

63 pages + 5 pages of appendices

Supervisor

Tuomo Paakkonen, Senior Lecturer

Commissioned by

Kymanlaakso University of Applied Sciences

December 2010

Keywords

lifestyle, welfare, youth, Voi hyvin nuori -project

This study was made as a part of the Voi hyvin nuori -project that seeks to examine the welfare of young people emphasising a positive point of view. The aim of study was to find out the life style of young people as well as the factors that generate wealth in their everyday life. Finding out the welfare of the target group it was necessary to study target groups life style as well as their way of living. An economic structural change affects the young adults' situation at the moment in Kymenlaakso and the study made by the project helps to react to this change. The regional special characteristics create the possibility to produce even nationally significant information so the project will benefit both the developing of the services of Kymenlaakso and national welfare thus.

The study is qualitative and it has been used in the empirical research method. The interviews were conducted on four non-commissioned officers and four reserve officer course conducted the young, who completed their military service in the garrison Verkaranjärvi. All the material from the interviews has been analyzed by categorizing it to different themes. When clarifying the life style segments of the adolescents, the Kansallinen Nuorisotutkimus 2010 have been used as bottom information. In this study welfare has been studied by sociological welfare model of Erik Allardt (1976).

The results show that target group's young people did well at time of interview and they believed in the future. Well-being of young people was achieved by social relationships and hobbies. They appeared to be integrated into society and put their trust in its own resources. From their life style the young people of the target group were adapting Kansallinen Nuorisotutkimus 2010 *self-assured*. The special feature to be mentioned is sportiness, and the young were extrovert, determined and self-confident.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	VOI HYVIN NUORI -HANKE	7
	2.1 Hankkeen tavoite	7
	2.2 Opinnäytetyön tavoite	8
3	ELÄMÄNTAPA	8
4	ELÄMÄNTYYLI	9
5	HYVINVOINTI JA ONNELLISUUS	13
	5.1 Eräitä hyvinvoinnin teoreettisia kuvauksia	13
	5.2 Subjektiivinen hyvinvointi	16
	5.3 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys	17
	5.4 Eräitä onnellisuuden teoreettisia kuvauksia	18
6	HYVINVOINTI PÄÄKAUPUNKISEUDULLA	19
7	HYVINVOINTI KYMENLAAKSOSSA	20
8	LAPSUUS JA NUORUUS	26
	8.1 Nuoresta aikuiseksi	28
	8.1.1 Nuoren integraatio yhteiskuntaan	29
9	VARUSMIESKOULUTUS	32
	9.1 Asevelvollisuus	32
	9.2 Sotilaskoulutus	32
	9.3 Varusmieskoulutuksen päämäärä ja tavoite	33
	9.4 Johtajakoulutuksen päämäärä ja tavoite	33
	9.4.1 Laadullinen terveystutkimus varusmiespalveluksessa	34
	9.4.2 Armeijassa saadun koulutuksen vaikutus siviilielämään	34
10	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	35
	10.1 Tutkimuskysymykset	35

10.2 Tutkimusmenetelmä	37
10.2.1 Aineistonkeruumenetelmä	37
10.2.2 Analyysitapa	37
11 TUTKIMUSPROSESSI	38
12 NUOREN AIKUISEN ELÄMÄNTYILI JA VOIMAVARATEKIJÄT	40
12.1 Lapsuus	40
12.2 Elintaso (Having)	41
12.3 Yhteisyyssuhteet (Loving)	43
12.4 Itsensä toteuttaminen (Being)	44
12.5 Elämän ilot ja vaikeudet	46
13 NUOREN AIKUISEN HYVINVOINTI TULEVAISUUDESSA	47
13.1 Tulevaisuudenkuva	47
13.2 Yhteiskunta	48
13.3 Sosiaaliset suhteet	50
13.4 Omat voimavarat	50
14 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	51
14.1 Nuorten elämäntapa ja -tyyli	52
14.2 Nuorten hyvinvoinnin voimavaratekijät	52
14.3 Nuorten hyvinvointi tulevaisuudessa	55
14.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	55
14.5 Jatkotutkimuskysymykset	56
LÄHTEET	58
LIITTEET	
Liite1 Teemahaastattelurunko	
Liite2 Tutkimuslupa	

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö tehtiin yhtenä osuutena Voi hyvin nuori -hanketta. Voi hyvin nuori -hankkeen tavoitteena on tarkastella nuorten hyvinvointia positiivisena käsitteenä. Tämä on poikkeuksellista, sillä nykyisin hyvinvoinnin tutkimus on pääsääntöisesti hyvinvoinnin puutteen ja erilaisten sosiaalisten ongelmien ja terveysongelmien sekä syrjäytymisen tarkastelua. Hanke etsii uusia malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen. (Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.)

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaalialan laitoksen osuus Voi hyvin nuori -hankkeen alkuvaiheessa oli tehdä seitsemän opinnäytetyötä seitsemästä eri kohderyhmästä, iältään alle 30-vuotiaista nuorista. Opinnäytetöiden tavoitteena oli selvittää Kymenlaaksossa asuvien nuorten elämäntyyliä sekä niitä tekijöitä, jotka synnyttävät hyvinvointia kohderyhmän arjessa. Tämän selvittämiseksi tutkimisen kohteena olivat nuorten elämäntyyli ja -tavat. Elämäntyyliä ja hyvinvointia tutkitaan haastateltavan subjektiivisesta näkökulmasta.

Hyvinvoinnin ja elämäntyylin selvittämisen spesifioimiseksi sekä mahdollisimman laaja-alaisen tiedon saamiseksi nuoret jaettiin seitsemään eri kohderyhmään. Kohderyhmiksi muodostuivat nuoret lapsettomat parit (Harri Nuutinen), vaikeasti koulutukseen tai työmarkkinoille kiinnittyvät nuoret (Eveliina Laurinantti), työelämässä menestyvät nuoret (Markku Kokko), maahanmuuttajanuoret (Paula Kekki), koulutusvaiheessa olevat nuoret (Kaisa Vainonen), nuoret perheen perustaneet parit, joilla on pieniä lapsia (Riina Tähti) sekä Aliupseerikoulusta ja Reserviupseerikoulusta valmistuneet nuoret (Hannemari Toivanen).

Kaikki eri ryhmistä tehdyt opinnäytetyöt pohjautuvat samaan yhteisesti määriteltyyn teoreettiseen ja tutkimukselliseen viitekehykseen. Erot töissä syntyvät kohderyhmien erilaisuudesta ja haastattelujen tuloksista. Tutkimustulokset ovat kuitenkin vertailukelpoisia toistensa kanssa, koska ne jakavat saman teoreettisen viitekehyksen, saman tutkimusstrategian ja tutkimusmenetelmän. Tutkimuksen tekeminen muodostui sekä itsenäisestä työskentelystä että ryhmätyöskentelystä. Ryhmätyöskentely koostui ryhmän yhteisistä tapaamisista sekä keskusteluista Moodle-oppimisympäristössä. Itsenäinen työskentely koostui teorian tiedon etsimisestä ja kirjoittamisesta sekä haastatteluista ja analysoinnista.

Opinnäytetyöni haastattelut tein neljälle Aliupseerikurssin ja neljälle Reserviupseerikurssin suorittaneelle nuorelle, jotka Vekaranjärven varuskunnan sosiaalikuraattori Riikka Sarapello oli esikarsinut haastatteluun. Haastattelut analysoin teemoittelemalla ne tutkimuksessa käytettyjen 16 teeman alle. Teemoittelun jälkeen kirjasin tulokset ja tein niistä johtopäätökset sekä pohdinnan, perustuen käytettyyn teoriaan.

Kiinnostuin nuorten elämäntyylin ja hyvinvoinnin tutkimisesta kuultuani mahdollisuudesta kyseisen tutkimuksen tekemiseen Kymenlaakson ammattikorkeakoulun lehtori Tuomo Paakkoselta. Opinnäytetyöni on yksi Voi hyvin nuori -hankkeeseen liittyvistä seitsemästä opinnäytetyöstä, joissa selvitetään eri kohderyhmien nuorten elämäntyyliä ja hyvinvointia. Kohderyhmäkseni valikoin Aliupseerikurssin ja Reserviupseerikurssin käyneiden nuorten elämäntyylin ja hyvinvoinnin tutkimisen syystä, että en ole aiemmin ollut armeijan tai maanpuolustusasioiden kanssa tekemisissä. Täten lähtökohtani kohderyhmän tutkimiseen olisi mahdollisimman objektiivinen.

2 VOI HYVIN NUORI -HANKE

2.1 Hankkeen tavoite

Voi hyvin nuori -hankkeella selvitetään nuorten integroitumista yhteiskuntaan. Hanke selvittää, millainen on nuorten sosiaalistumisprosessi sekä miten prosessi on yksilöllinen, ryhmäkohtainen, vakio, pysyvä ja muuttumassa. Samalla selvitetään, ovatko sosiaalistumisen mahdollisuudet sekä väylät lisääntymässä vai kaventumassa. (Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.) Voi hyvin nuori -hanke keskittyy vähäiselle huomiolle jääneisiin nuoriin aikuisiin sekä heidän mahdollisuuksiinsa kiinnittyä yhteiskuntaan tuottavina jäseninä. Erityisen kiinnostuksen kohteena hankkeessa ovat hyvinvoinnin rakenteet. (Kymenlaakso nuorten asialla 2010.)

Nuorten aikuisten tilanteeseen vaikuttaa tällä hetkellä Kymenlaaksossa taloudellinen rakennemuutos. Vaikutukset kohdistuvat eri ryhmiin kuten koulutus- ja ikäryhmiin tai maahanmuuttajiin toisistaan poikkeavasti. Tutkimuksen tuottama tieto auttaa julkista sektoria reagoimaan muutokseen. Samalla alueelliset erityispiirteet luovat mahdollisuuden tuottaa kansallisestikin merkittävää tietoa. Hanke tulee hyödyttämään siten sekä Kymenlaakson palvelujen kehittämistä että kansallista hyvinvointia koskevaa keskustelua. (Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.)

Hanke on Tekesin Innovaatiot sosiaali- ja terveystalvvelujärjestelmässä -ohjelman ra-
hoittama. Hankkeessa toimivat mukana Kotkan kaupunki, Haminan kaupunki, Kouvo-
lan kaupunki, Siviilipalvelukeskus, Puolustusvoimat, Kakspy ry, Sotek, Ekamin me-
dia- ja kulttuurityöpaja sekä Pietarin valtion yliopiston sosiologian laitos. (Voi hyvin
nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.)

2.2 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetöiden tavoitteena on selvittää kymenlaaksolaisten nuorten elämäntyyliä ja
hyvinvointia. Tutkimus tuottaa arvokasta tietoa myös siitä, mitkä asiat uhkaavat nuor-
ten hyvinvointia ja miten nämä asiat näkyvät heidän elämässään. Opinnäytetyössä tar-
kastellaan elämäntyyliä ja hyvinvointia haastateltavan subjektiivisesta näkökulmasta.

Tavoitteena opinnäytetyössä on kuvata sekä elämäntyylin että elämäntavan käsitteet.
Lisäksi selvitetään nuorten hyvinvointia elämäntyyliin liittyen. Teemakysymyksiä on
tarkoitus esittää siten, että hyvinvointia tuottavat tekijät tulevat esiin. Samalla teemalla
voi olla myös käänteinen pahoinvointia tuottava puolensa. Pääpainona haastatteluissa
tulisi olla hyvinvoinnin ja positiivisuuden korostaminen.

3 ELÄMÄNTAPA

Elämäntapa voidaan määritellä yksilön omaksumien asenteiden, tunteiden ja käyttäy-
tymistaipumusten muodostamaksi kokonaisuudeksi. Siihen vaikuttavat yksilön sosiaa-
linen tausta, kuten sukupuoli, ikä, asuinpaikka sekä oma että vanhempien koulutus ja
ammatti, mutta myös hänen sosiaaliset suhteensa. (Kantola, Koskinen & Räsänen
2004, 234.) Elämäntapa yhdistää yksilöä muihin samoissa oloissa eläviin ihmisiin.
Elämäntapa on ainakin osittain sosiaalisesti perittyä. (Karisto, Takala & Haapola
2003, 128.)

Elämäntapa muodostuu yksilön tai perheen elämänvaiheiden, elinolosuhteiden, elä-
mäntoiminnan, arkielämän, arvojen sekä normien kokonaisuudesta. Elämäntapa muo-
dostuu ja järjestyy yksilön subjektiviteetin kautta. Subjektiviteetilla tarkoitetaan esi-
merkiksi ihmisen arvomaailmaa, arvioita omasta elämästään sekä tärkeitä elämänal-
eita. (Roos 1985, 31.)

Elämäntapaa ja hyvinvointia voidaan tarkastella yhteisillä nimittäjillä. Näitä on pohjoismaissa perinteisesti mitattu indikaattoreilla, jotka liittyvät elintasoon, elinoloihin tai elämisen laatuun. (Turunen, Hoppania, Luhtamäki, Nenonen & Tuomaala 2010, 24.) Elämänlaadun käsitettä on hyvinvointitutkimuksessa käytetty lähes samassa merkityksessä kuin elämäntavan käsitettä (Karisto ym. 1998, 74). Erik Allardt on pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa sisällyttänyt elämänlaatuun kolmenlaisia asioita: ihmisten väliset suhteet, ihmisen ja yhteiskunnan väliset suhteet sekä ihmisen ja luonnon väliset suhteet (Allardt 1976, 32). Edellä mainittuja asioita voidaan tutkia selvittämällä ihmisten ystävyyssuhteita, poliittista aktiivisuutta, vapaa-ajan käyttöä sekä luonnosta nauttimista, eli niitä asioita, jotka kuuluvat myös hyvinvoinnin ulottuvuuksiin (Karisto ym. 1998, 74).

4 ELÄMÄNTYYLI

Elämäntyyli on lähellä elämäntapaa, mutta se on enemmän muotien ja yksilöllisten harkintojen muokkaamaa. Elämäntyyli on myös elämäntapaa yksilöllisempi siten, että se ei kiinnity yhtä lujasti yhteiskunnan rakenteisiin ja omiin aineellisiin ehtoihinsa, kuten elämäntapa. Elämäntyyliin voi sisältyä yhtä aikaa jotain yksityistä sekä jaettua. Elämäntyyli on enemmän yksilöllisten harkintojen muokkaamaa eikä yhtä tiedostamattomaa ja sosiaalisesti sidoksissa ihmisen yhteiskuntaluokkaan olevaa kuin elämäntapa. (Karisto & Konttinen 2004, 27.)

Sosiologi Max Weber määrittelee elämäntyylin strategiaksi, jossa yksilö pyrkii hyödyntämään esimerkiksi yhteiskunnallisen asemansa, koulutuksen sekä markkinoiden hänelle suomia mahdollisuuksia. (Weber 1980 Sulkusen 1999, 228 mukaan.) Weberin mielestä elämäntyyli liittyy ihmisen sosiaaliseen statukseen. Ihminen pyrkii sen avulla viestittämään muille omaa sosiaalista asemaansa ja tämä näkyy ulospäin esimerkiksi kuluttamisessa. Hänen mielestään elämäntyyli sisältää kilpailun siitä, kuinka yksilö kykenee parhaiten viestittämään statustaan muille. (Aro, Jokivuori 2009, 166.) Weber painotti myös, että ihmisillä ei ole täydellistä vapautta valita elämäntyyliään, vaan se valitaan ulkoisten olosuhteiden määrittämien mahdollisuuksien puitteissa. Tämän vuoksi Weber mielsi elämäntyylin pääosin kollektiiviseksi eikä individualistiseksi ilmiöksi. (Weber 1980 Watson & Plattin 2000, 60 mukaan.)

Elämäntyyli on tapa, jolla henkilö elää, suhtautuu elämään ja ympäristöön sekä valinta siitä, mihin hän käyttää aikansa ja rahansa (Bergström 2005, 98–100). Elämäntyyli pi-

tää sisällään muun muassa uskonnon, mielipiteet, aktiviteetit ja arvot. Arvot muodostuvat käsityksistä ja näkemyksistä, joiden mukaan ihminen tavoittelee jotakin jollakin tietyllä tavalla. (Raatikainen 2008, 8–12.)

Ihminen pyrkii löytämään oman tyyliinsä elää ja näin pyrkii erottumaan muista ihmisistä toteuttamalla henkilökohtaista elämäntyyliään. Elämäntyyliin vaikuttavat ihmisen erilaiset pääomat, kuten kulttuuriset, sosiaaliset ja terveydelliset pääomat. Ihmisen elämäntyyli voi olla alati muuttuvaa ja se saa vaikutteita erilaisista muodeista ja muoti-ilmiöistä. (Kantola, Koskinen, Räsänen 2004, 234–235.)

Elämäntyyliä voidaan tutkia jakamalla tutkittavat asiat eri tasoille. Ylimmällä eli rakennetasolla (structural level) voidaan tarkastella maiden, yhteisöjen ja kulttuurien välisiä eroja. Näitä eroja määrittävät lähinnä yhteiskunnalliset rakenteet. Tällöin voimme puhua elämäntavan (way of living) käsitteestä. Toisella tasolla kohteena ovat erot eri yhteiskunnallisten ryhmien välillä. Tällaisia ovat esimerkiksi eri sosiaaliluokat, sukupuolet sekä ikäryhmät. Toimintaa kuvaava ”elämäнкäsite” on elämänmuoto (form of life). (Pohjolainen & Syrén 2005, 15.)

Alimmalla tasolla tarkastellaan lähinnä yksilöiden elämää ja sitä, miten he kohtaavat elämän realiteetit. Käyttäytymiserot ovat seurausta pääsääntöisesti yksilöllisistä ominaisuuksista ja toimintatavoista. Tällä tasolla elämäнкäsitteenä käytetään elämäntyyliä (lifestyle) tai yksilöllistä elämäntyyliä (individual lifestyle). (Pohjolainen & Syrén 2005, 15.) Tässä opinnäytetyössä on tutkittu tätä alinta tasoa.

Elämäntyyli voidaan jakaa kahteen komponenttiin: objektiiviseen ja subjektiiviseen. Objektiiviseen komponenttiin kuuluvat sellaiset jokapäiväiseen elämään liittyvät elintavat kuten ravinto, liikunta, nukkuminen, tupakointi ja alkoholinkäyttö. Samoin esimerkiksi sosiaalinen osallistuminen ja harrastukset sisältyvät objektiiviseen elämäntyyliin. Ne ovat siis toisten ihmisten havaittavissa ainakin periaatteessa. Sen sijaan elämäntyylin subjektiivisesta alueesta, johon sisältyvät esimerkiksi kokemukset, tunteukset, arvot ja valinnat, on tietoa vain henkilöllä itsellään. (Pohjolainen & Syrén 2005, 20.)

Ruotsalainen sosiologi Hans L. Zetterberg luokitteli vuonna 1977 teoksessaan *Arbete, livsstil och motivation* ruotsalaisten erilaisia elämäntyyliä. Tutkittavat vastasivat kyselylomakkeen avulla elämänsä eri alueita koskeviin väittämiin. Zetterberg havaitsi

tutkittavissaan yhdeksän pääryhmää, joiden lisäksi hän löysi erilaisia elämäntyylien yhdistelmiä. (Zetterberg 1977, 64.)

Zetterbergin tutkimuksessa ruotsalaisten elämäntyyleistä vastaajista 24 prosentin elämäntyyliä hallitsi *työelämä*, saman verran oli myös *koti-ihmisiä*. Kyselyyn vastanneista 23 prosentilla elämäntyyliä hallitsi *seurapiirielämä*: yhdessäolo ystävien ja tuttavien kanssa antoi heille eniten. *Kuluttaminen* hallitsi elämäntyyliä 22 prosentilla, heissä oli muun muassa muotikuluttajia, laatukuluttajia sekä kriittisiä kuluttajia. 10 prosenttia vastaajista, *kulinaristit*, koki palkitsevimpana ruokaan liittyvän elämäntyylin. Seuraavaksi suurimmalla ryhmällä, *osallistujilla*, elämäntyyliä hallitsi yhteiskunnallinen elämä; kansanliikkeiden tulisielut ja aktivistiryhmien ihmiset toteuttavat itseään edistämällä tiettyä yhteiskuntajärjestystä. Kuusi prosenttia vastaajista, *luonnonystävät*. Päivittäistä aikaa nämä ihmiset viettivät vuoristoissa, merellä, metsässä, joskus kotieläinten tai vaikka kalastuksen parista. Pienimmät ryhmät olivat *uskovaiset*, viisi prosenttia, sekä *kuntoilijat*, 4 prosenttia. (Zetterberg 1977, 66–67.)

Ongelmallista Zetterbergin tekemässä luokittelussa oli se, ettei luokittelu perustunut mihinkään teoreettiseen näkemykseen ja luokat olivat päällekkäisiä, minkä voi huomata yhteenlasketuista prosenttiluvuista. Sama henkilö saattoi siis kuulua useampaan luokkaan ja toisaalta 30 prosenttia vastaajista jäi luokkien ulkopuolelle. (Pohjolainen & Syrén 2005, 17.)

Suomessa ei, ainakaan sosiologian näkökulmasta, ole juurikaan tämänkaltaista luokittelua tehty. Teemoittelua ei opinnäytetyössä voitu pohjata Zetterbergin typologioihin, koska elämäntyyli on osittain kulttuuriin ja aikaan sidottua – luokittelu on tehty ruotsalaiselle aikuisväestölle 1970-luvulla (Pohjolainen & Syrén 2005, 18). Löysimme kuitenkin Kansallisen nuorisotutkimuksen, jossa oli havaittu suomalaisnuorissa seitsemän erilaista elämäntyyliä. Tutkimus on tehty markkinointitarkoituksiin, joten käytimme sitä lähinnä suuntaa-antavana välineenä.

Kansallisessa Nuorisotutkimuksessa 2010, kuvataan nuorilta löytyvän seitsemän erilaista elämäntyyliä. Nuorisotutkimuksen tekijöiden mukaan käsitettä ”suomalainen nuori” ei ole, vaan nuorten elämäntyyli sirpaloituvat. (Mikola 2010.) Tutkimuksen pohjalta nuorten elämäntyyliä voidaan kuitenkin erotella *kapinallisten*, *syrjäänvetäytyvien*, *älyköiden*, *maailmanparantajien*, *perinteisten*, *itsevarmojen* ja *trenditietoisten* ryhmiksi, joihin nuoret sijoittuvat melko tasaisesti (Elämäntyyli-ryhmät 2010).

Itsevarmat ovat ulospäin suuntautuneita, urheilullisia ja heillä on laajat sosiaaliset verkostot. He uskovat vahvasti omiin menestymisen mahdollisuuksiinsa ja suhtautuvat tulevaisuuteen optimistisesti. He ovat kovia kilpailemaan ja heidän arvomaailmansa on armoton ja kova. Heitä kiinnostaa usein muun muassa urheilu, musiikki ja viihde-elektroniikka. Itsevarmoilla on enemmän rahaa käytettävissään kuin nuorilla keskimäärin. Heidän kulutuskäyttäytymisessään korostuvat harrastukset, liikkuminen, ulkona syöminen ja alkoholi. (Mikola 2010.)

Trenditietoisilla on hyvin positiivinen minäkuva. He kuvailevat itseään ystävällisiksi, vastuuntuntoisiksi ja sosiaalisiksi. Trenditietoiset ovat nautinnonhaluisempia ja materialistisempia kuin nuoret keskimäärin. Heitä kiinnostaa ulkonäköön, pukeutumiseen ja trendeihin liittyvät asiat. Asennemaailmaltaan trenditietoiset ovat melko perinteisiä ja turvallisuushakuisia. Useimmat haaveilevat avioliitosta ja omista lapsista. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.) Shoppailu ja ajankuluttaminen ostoskeskuksissa kuuluu trenditietoisien suosikkiharrastuksiin. He käyttävät selvästi muita nuoria enemmän rahaa merkkivaatteisiin ja kenkiin. (Mikola 2010.)

Perinteisten elämäntyyli-ssä korostuu turvallisuus. Erityisesti koti ja isänmaa ovat edelleen keskeisiä arvostuksen kohteita. Koti on perinteisten nuorten elämän keskus. Perinteiset eivät pyri johtavaan asemaan, vaan heidän onnellisuutensa kumpuaa lähipiiristä ja oman perheen parista. Turvallisuus nousee erittäin korkealle perinteisten nuorten arvojen hierarkiassa. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.) Perinteiset suhtautuvat positiivisesti tulevaisuuteen ja uskovat omaan pärjäämiseensä. Kuluttamisessaan he suosivat perinteisiä arvoja ja karttavat riskejä. Rahaa he käyttävät maltillisesti musiikkiin, terveyteen, kotiin ja hyvinvointiin. (Mikola 2010.)

Syrjäänvetäytyville turvallisuus on tärkeä arvo. He pelaavat mieluummin varman päälle kuin ottavat riskejä. He eivät etsi jännitystä eivätkä seikkailua, vaan ovat onnellisempia tuttujen ja turvallisten asioiden parissa. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.) Kiinnostuksen kohteina heillä ovat tietokoneet, Internet ja lukeminen. Syrjäänvetäytyvien kuluttaminen on ei-tiedostavaa ja järkiperaista. He panostavat kuluttamisessaan tekniikkaan ja he tekevät ostopäätökset järkisyiden ja tarvittavuuden perusteella. (Mikola 2010, 2.)

Maaailmanparantajat ovat nuorten omatunto. He pyrkivät tekemään asioita, jotta maailmasta tulisi parempi paikka elää. Heidän kiinnostuksensa keskittyy kulttuuriin, tai-

teeseen ja musiikkiin. Suvaitsevaisuus on keskeinen arvo maailmanparantajien arvomaailmassa. He suhtautuvat maahanmuuttajiin ja seksuaalisiin vähemmistöihin selvästi myönteisemmin kuin muut nuoret. Maailmanparantajat pyrkivät luomaan elämäänsä merkityksellisyyttä toiminnan avulla. Heillä on suuri halu ilmaista itseään, hyödyntää kykyjään ja toteuttaa omassa itsessä piileviä mahdollisuuksia. (Elämäntyyliyhdytymät 2010.) Maailmanparantajien kulutusta määrittää tiedostavuus ja he ovat hyvin kriittisiä kuluttamisessaan. He ostavat tuotteita vastuullisesti haluten näin tukea ostopäätöksillään kehitysyhteistyötä tai luonnonsuojelua, kunnioittaa immateriaalioikeuksia sekä vastustaa lapsityövoiman käyttöä. (Mikola 2010.)

Älykköjen arvomaailma on universalistinen, mutta heihin kuuluu myös markkinaliberaaleja. Heidän arvomaailmaansa hallitsevat pehmeät arvot. Heitä kiinnostavat ihmiset niin lähipiirissä kuin sen ulkopuolellakin. Tärkeimpiä kiinnostuksen kohteita heillä ovat: itsensä kehittäminen sekä älyllisten tietojen ja taitojen kartuttaminen. (Elämäntyyliyhdytymät 2010.) Älyköt suosivat kuluttamisessaan rationaalisia arvoja ja suhtautuvat erittäin kriittisesti siihen, mihin rahansa käyttävät. He haluavat tietää ja ottaa selvää tuotteista sekä yrityksistä, joista ostavat, tunteakseen tuotteiden riskit. (Mikola 2010.)

Kapinalliset elävät omalla tyylillään. Heitä eivät kiinnosta muiden mielipiteet tai yleiset ihanteet. He ovat uskollisia vain itselleen ja omalle elämäntyylilleen. Kapinallisuus ei tarkoita johonkin näkyvään alakulttuuriin kuten punkkareihin tai gooteihin kuulumista, vaan kyse on arvoista ja asenteista. (Elämäntyyliyhdytymät 2010.) Heidän suhtautumisensa perinteisiin järjestelmiin on varauksellista. Kapinalliset toteuttavat omaa elämäntyyliään välittämättä muiden mielipiteistä. Kuluttamisessaan kapinalliset ovat impulsiivisia ja välinpitämättömiä, he ostavat sitä mikä juuri sillä hetkellä tuntuu mielekkäältä. (Mikola 2010.)

5 HYVINVOINTI JA ONNELLISUUS

5.1 Eräitä hyvinvoinnin teoreettisia kuvauksia

Hyvinvointitutkimuksia on tehty tarkastelemalla hyvinvointia sekä yksilön näkökulmasta että sosiologisesta näkökulmasta, jolloin tarkastellaan yksilön toimintaa yhteisön jäsenenä ja sosiaalisena toimijana. Hyvinvointitutkimuksiin voidaan ajatella kuuluvan myös elämänlaadun tutkimukset ja terveystutkimukset, sillä hyvinvointi, elä-

mänlaatu ja terveys ovat toisiinsa sidoksissa olevia käsitteitä. Hyvinvointitutkimuksen moninaisuus edellyttääkin tutkijalta oman tutkimuskäsitteensä tarkkaa rajausta ja määrittelyä. (Konu 2002, 12.)

Hyvinvointia voidaan tarkastella hyvin monesta eri näkökulmasta. Hyvinvoinnilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi terveydentilaan, toiminnan autonomiaan, elämänhallintaan sekä toimeentuloon liittyvää hyvinvointia. Esimerkiksi velkaantumisongelmat, puutteet perustarpeiden tyydyttämisessä, stressioireiden kasaantuminen, heikoksi koettu terveydentila sekä puutteelliseksi koetut vaikutusmahdollisuudet omaa elämää kohtaan voivat heikentää hyvinvointia. (Marski 1996, 5.)

Hyvinvoinnin teoreettiset kuvaukset eroavat jonkin verran toisistaan, mutta useimmissa niissä ilmenee muutamia keskeisiä tekijöitä. Ollakseen hyvinvoiva yksilön on koettava elämänsä ainakin suurin piirtein oikeudenmukaiseksi ja järkeväksi, jotta hänen toivonsa tulevaisuuteen nähdessä säilyy. Yksilön on koettava elämänsä jollakin tapaa mielekkäänä. (Ojanen 2009, 20.) Tulevaisuuteen suuntautuminen on nuoruusiässä keskeistä, koska nuoren tulee tehdä realistisia valintoja tulevaisuuden elämän suhteen. Positiivinen tulevaisuuden kuva ja usko omien tavoitteiden saavuttamiseen ovat tärkeitä tekijöitä. (Aalto-Kallio 2004, 18.)

Hyvinvointiin katsotaan kuuluvaksi läheiset ihmissuhteet, sillä yksilön on vaikea selviytyä ilman tukea antavia ja vastavuoroisia ihmissuhteita. Useimmissa hyvinvoinnin jäsennyksissä korostetaan myös yksilön oma autonomia eli hänen mahdollisuuksiaan päättää itseään koskevista asioista. Myös itsensä hyväksyminen nähdään hyvinvointia kuvaavana tekijänä, sillä itseään väheksyvä ihminen tuskin voi hyvin. Perusturvallisuus, fyysinen suoja sekä ravinto ovat hyvinvoinnin ehtoja, mutta hyvän ympäristön määrittäminen ei kuitenkaan ole yksiselitteistä. Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat lisäksi ympäristön mahdollistama järkevä tekeminen ja mahdollisuus kokea itsensä tarpeelliseksi. (Ojanen 2009, 20–21.)

Hyvinvointi voidaan määritellä tarvekäsitteen avulla Erik Allardtin sosiologisen hyvinvointimallin mukaisesti. Voidaan sanoa, että hyvinvointi on tila, jossa ihmisellä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydytetyiksi. (Allardt 1976, 21.) Nämä tarpeet on luokiteltu kolmeen perusluokkaan: elintaso (having), yhteisyyssuhteet (loving) ja itsensä toteuttaminen (being) (Allardt 1976, 38).

Elintaso käsittää ihmisen fysiologiset tarpeet. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset tarvitsevat esimerkiksi ravintoa, nestettä, lämpöä, ilmaa ja perusmäärän turvallisuutta. Elintason osatekijät ovat ihmiselle välttämättömiä ja siksi hyvin perustavia hyvinvoinnin näkökulmasta. Alhainen elintaso vaikuttaa ihmiseen kokonaisvaltaisesti. Esimerkiksi kuolemanvaarassa olevat ihmiset unohtavat muut tarpeensa ja sietävät suuriakin puutteita selviytyäkseen hengissä. Elintason arvot ovatkin keskeisiä ja ensisijaisia hyvinvointianalyysissa. Elintason voidaan ajatella olevan puutostarve, koska sillä on yleensä yläraja. Tarpeet nähdään tyydytetyiksi silloin, kun yläraja on saavutettu. Yläraja voi olla esimerkiksi kylläisyys tai terveys. Yhteisyyssuhteilla sekä itsensä toteuttamisella taas ei usein ole mitään ylärajaa ja tästä syystä niitä kutsutaan kehitystarpeiksi. (Allardt 1976, 39–42.)

Yhteisyyssuhteilla tarkoitetaan ihmisen tarvetta solmia sosiaalisia suhteita ja kuulua yhteisöihin, joissa toisistaan pitäminen ja välittäminen ilmaistaan. Yksilöillä on siis rakkauden ja hellien suhteiden tarve. Rakkaus ei tässä jaottelussa merkitse samaa kuin seksuaalisuus, jonka katsotaan kuuluvan fysiologisiin perustarpeisiin. Yhteisyyssuhteet tuottavat teorian mukaan hyvinvointia silloin, kun ihminen saa osakseen rakkautta ja huolenpitoa. Yksilö tuntee olevansa pidetty sekä puolestaan rakastaa, osoittaa muita kohtaan huolenpitoa ja pitää muista. Hyvinvointianalyysissa tärkeää on ottaa huomioon sekä rakkauden vastaanottava että antava puoli. (Allardt 1976, 42–43.)

Allardtin mukaan itsensä toteuttaminen on hyvinvoinnin tärkeä osa. Itsensä toteuttamisella tarkoitetaan yksilön tarvetta kehittää persoonallisuuttaan ja integroitua yhteiskuntaan. Itsensä toteuttamisen positiivinen puoli tarkoittaa henkilökohtaista kehittymistä, kun taas negatiivinen näkökulma on yksilön syrjäytymistä ja vieraantumista yhteisöstä. Itsensä toteuttaminen on jaettu osatekijöihin, jotka ovat korvaamattomuus, status, tekeminen sekä yksilön mahdollisuus poliittiseen osallistumiseen. Korvaamattomuus tarkoittaa sitä, että yksilöä pidetään ainutlaatuisena persoonana. Status merkitsee sitä, että yksilöä saa arvostusta. Tekemisellä viitataan yksilön mahdollisuuksiin mielekkääseen vapaa-ajan viettoon sekä harrastuksiin. (Allardt 1989 Konun 2002, 19–20 mukaan.)

Itsensä toteuttamista voidaan mitata esimerkiksi sen perusteella, voiko yksilö osallistua itseään ja omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin tai onko hänellä mahdollisuuksia mielekkääseen työhön ja vapaa-ajan toimintaan. (Allardt 1989 Konun 2002, 20 mu-

kaan). Arvoluokkana itsensä toteuttaminen on laaja ja sitä on vaikea mitata. Itsensä toteuttamista ei voida mitata tarkastelemalla yksilön saavutuksia tai tekoja, sillä osa ihmisistä ja kulttuureista pyrkii toteuttamaan itseään saavutusten avulla, toiset taas eivät. (Allardt 1976, 46.) Myöhemmissä kirjoituksissaan Allardt (1998, 1999) on selittänyt itsensä toteuttamisen tarpeen sosiaalisen identiteetin omaamisen tarpeeksi. Tällä tarkoitetaan yksilön tarvetta muodostaa minäkuva ja elää tämän minäkuvan mukaisesti. (Konu 2002, 20.)

Erik Allardt (1989) korostaa, että hyvinvoinnin indikaattoriksi tarvitaan sekä objektiivisia että subjektiivisia määrittelyjä. Objektiivisilla määrittelyillä tarkoitetaan ulkopuolisen havaintoja kyseisistä asioista, kun taas subjektiiviset ovat yksilön itsensä esittämää mielipiteitä ja havaintoja omasta hyvinvoinnistaan. (Konu 2002, 20.)

5.2 Subjektiivinen hyvinvointi

Nuorten subjektiivinen hyvinvointi heidän sosiaalisissa konteksteissaan (opinnäytetyön tekijän suomennos) on englanninkielinen pro gradu -tutkimus. Tutkimus on tehty Tampereen yliopistossa terveystieteiden maisterin tutkintona. (Joronen 2005, 1–2.) Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa nuorten hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä tekijöistä nuorten kokemana sekä ymmärtää paremmin perheen vaikutusta nuorten hyvinvoinnin kokemisessa, kaverisuhteissa ja koulunkäynnissä. Näitä tutkittiin nuorten omien hyvinvointikokemusten kautta ja peilattiin heidän toteutuneiden arvojensa, perhedynamiikkansa, terveyskäyttäytymisensä ja koulutyytyväisyytensä näkökulmista. (Joronen 2005, 88.)

Tutkimus toteutettiin kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa tehtiin tutkimuslomake 245 henkilön otokselle. He olivat 12–17-vuotiaita nuoria. Lisäksi 239 heidän vanhempansa osallistui kyselyyn. Toisessa osassa haastateltiin niitä 19 nuorta, jotka ilmoittivat halustaan osallistua tutkimuslomakkeen jatkohaastatteluun. Tutkimus osoitti, että valtaosa nuorista oli tyytyväisiä elämäänsä. Huomattavaa oli, että joka kymmenes nuori ei kokenut elämäniloa, mikä useimmiten selittyi sisäisellä pahalla ololla ja epätyytyttävillä perhesuhteilla. (Joronen 2005, 88.)

Nuorten hyvinvointiin ja elämäntyytyväisyyteen vaikuttivat vahva itsetunto, sisäinen tasapaino, turvalliset perhesuhteet, huumori elämänvoimana, tyytyväisyys painoon ja kouluun sekä itse koettu hyvä terveys. Nuoret olivat tutkimuksen mukaan tyytyväisiä

perheessään sen rakastavaan ilmapiiriin, perheen toiminnalliseen tukeen ja avoimeen kommunikaatioon. Lisäksi tutkimustulokset osoittivat, että hyvinvointia nuorelle tuotti se, että nuori koki olevansa perheessään tärkeä. (Joronen 2005, 88–89.) Negatiivisina asioina nuoret kokivat perheenjäsentensä väliset ristiriidat, vanhempiensa avioeron, perheenjäsenensä sairaudet tai kuoleman ja liiallisen riippuvuuden tunteen. Ristiriitoja perheen ja nuorten välillä aiheuttivat luvattomat poissaolot koulusta, huono koulumenestys, rahankäyttö ja kodin sääntöjen rikkominen. (Joronen 2005, 89.)

Nuorten ja heidän vanhempiensa käsitykset perhedynamiikasta erosivat huomattavasti toisistaan. Vanhemmat arvioivat yleensä perheensä toimintaa paremmaksi kuin nuoret. Tutkimuksessa tuli myös ilmi, että nuorten kokema perheen pysyvyys ja yhteenkuuluvuus olivat vahvasti yhteydessä heidän elämäntyytyväisyyteensä, kun taas tunne perheen hajaannuksesta yhdistyi nuorten pahan olon kokemuksiin. Perhe nähtiin mahdollistajana, keskustelijana, tukijana, mutta myös rajoittajana ja pakottajana. Nuoret kokivat kaikki nämä perheen roolit kuitenkin tarpeellisina. (Joronen 2005, 89.)

5.3 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys

Suomen akatemian hallituksen tutkimus Lasten ja Nuorten hyvinvointi ja terveystutkimus (SKIDI-KIDS) pohjautuu siihen oletukseen, että hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät arvot ja asenteet, elintavat, käyttäytymismallit ja niihin vaikuttavat tekijät omaksutaan lapsuusvuosien aikana. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveystutkimus on Suomen akatemian hallituksen 8,5 miljoonalla eurolla rahoittama tutkimusohjelma, joka on parhaillaan käynnissä. Tutkimus sai rahoituksen vuonna 2009. Tutkimusohjelma toteutetaan nelivuotisena, jolloin se ajoittuu pääosin vuosille 2010–2013. (Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013, 2.)

Tutkimustarve perustuu siihen oletukseen, että lasten elämänpiirit ja yhteisöt poikkeavat suuresti siitä, mitä ne ovat olleet edellisillä sukupolvilla. Tutkimus pohjautuu UNICEFin ja EU:n tekemiin raportteihin, joissa vertaillaan lasten ja nuorten hyvinvointia rikkaissa maissa. Näiden raporttien mukaan Suomi sijoittui vertailussa huonompien maiden joukkoon lasten riskikäyttäytymisen, ruokatottumusten, fyysisen aktiivisuuden määrän sekä painon kehityksen suhteen. Hälyttäviä tuloksia tutkimuksessa saatiin myös perhe- ja ystävyys-suhteiden sekä kouluviihtyvyyden kielteisestä kehityksestä. Suomessa on viitteitä lasten ja nuorten eriarvoistumisen lisääntymisestä. Kasvava joukko lapsista ja nuorista on vaarassa jäädä ilman tasapainoista sekä tyydyttävää

lapsuutta. Tämä taas vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa tavoitella hyvää elämänlaatua aikuisena. Samalla heillä on riski jäädä myös ammattiin valmentavan koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle sekä syrjäytyä yhteiskunnasta. (Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013, 2–3.)

Hyvinvointiin ja terveyteen liittyviin arvoihin ja asenteisiin, elintapoihin, käyttäytymismalleihin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin voidaan vaikuttaa taloudellisen hyvinvoinnin vahvistuttua. Taloudellisen hyvinvoinnin vahvistuminen lisää nykyaikana mahdollisuuksia ottaa huomioon lasten ja nuorten määrittelemät tarpeet hyvinvoinnin suhteen. Tarkoituksena on tukea lasten myönteistä kehitystä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden kokonaisvaltaista tutkimista. (Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013, 3–4.)

5.4 Eräitä onnellisuuden teoreettisia kuvauksia

Onni ja onnellisuus tarkoittavat yksilön subjektiivista kokemusta, eli yksilöt itse määrittelevät, kuinka onnelliseksi he kokevat itsensä. Hyvinvoinnin ja onnellisuuden erottaa se, että hyvinvointia voidaan määritellä myös objektiivisesti. Ihmiset voivat Allardtin mukaan olla epätietoisia tarpeistaan ja tätä kautta hyvinvoinnistaan, mutta jokainen on oman onnensa paras arvioija. (Allardt 1976, 32.)

Onnellisuuteen liittyvät sekä ulkoiset että yksilön sisäiset tekijät. Viime vuosina on korostettu yksilökeskeisen kulttuurin hengen mukaisesti yksilön sisäisten tekijöiden, kuten asenteiden ja tulkintojen merkitystä onnellisuudelle. Ulkoisten tekijöiden merkitystä ei voida kuitenkaan kiistää. Ulkoiset tekijät korostuvat etenkin silloin, jos yksilö joutuu elämään puutteessa, on esimerkiksi pienituloinen, työtön tai elää epätyytyttävässä elinympäristössä. (Ojanen 2009, 32.)

Persoonallisuuden piirteistä sosiaalisuus, tasapainoisuus, miellyttävyys ja vastuullisuus ovat yhteydessä yksilön onnellisuuteen. Lisäksi myönteinen kuva itsestä, optimismi, elämänhallinta ja toiveikkuus ovat ominaisuuksia, joiden nähdään kuvaavan onnellista ihmistä. Tutkimusten mukaan onnellisuutta ja hyvinvointia lisäävät myös uskonnollisuus, arvot sekä usko ihmisten hyvántahtoisuuteen. Koetulla terveydentilalla ja terveillä elämäntavoilla on lisäksi vaikutusta siihen, kuinka onnelliseksi yksilö kokee itsensä. Huomionarvoista on, ettei lääkärin arvioima terveydentila vaikuta yksilön onnellisuuteen yhtä vahvasti kuin itse arvioitu. Yksilöiden taustatekijöillä, kuten

sukupuolella, iällä, asuinpaikalla sekä koulutuksella on vain viitteellisiä yhteyksiä onnellisuuteen. (Ojanen 2009, 32.)

Hyvinvointi on pysyvämpää kuin onnellisuus. Onnellisuuteen liittyy hetkellisyys ja katoavaisuus. Myös hyvinvointi voi toki muuttua, mutta tällöin voidaan nimetä erityisiä ja ulkoisia syitä hyvinvoinnin muutokseen. Hyvinvoinnin arvioinnissa otetaan huomioon hyvinvoinnin vaikutukset ja syyt, mutta onnellisuuden arvioinnissa vaikutukset ja syyt eivät ole tärkeitä. (Allardt 1976, 33.) Onnellisuuden tunteen syyt vaihtelevat yksilöittäin. Jotkut ovat esimerkiksi onnellisia mietiskellessään ja levätessään toisten tuntiessa itsensä onnellisiksi voimakkaan rasituksen hetkellä. (Allardt 1976, 34.)

Hyvinvoinnin ja onnellisuuden tutkiminen eroavat Allardtin mukaan toisistaan. Hyvinvointia tutkitaan havainnoimalla todellisia olosuhteita ja ihmissuhteita, jotka voidaan objektiivisesti havaita. Onnellisuutta taas tutkitaan selvittämällä subjektiivisia tunteita sekä asenteita. (Allardt 1976, 35.)

6 HYVINVOINTI PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

Pääkaupunkiseudun sosiaalisuamiskeskus (SOCCA) aloitti hyvinvointitutkimuksen vuonna 2008 Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten alueella. Tutkimuksen kohteena olivat huono- ja hyväosaisuuden kokemukset suurkaupungin näkökulmasta. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on lisääntynyt ihmisten väestöllinen eriytyminen kuten se, että huono-osaiset ovat kasautuneet tietyille alueille. Lähtökohtana oli tutkia pääkaupunkiseudulla asuvien ihmisten hyvinvoinnin tilaa ja kehitystä kuntalaisen subjektiivisesta näkökulmasta. Tutkimus tehtiin kahdessa osassa, joista ensimmäinen osa, laaja kyselytutkimus tehtiin vuonna 2008 edellä mainittujen kuntien asukkaille. Sillä kerättiin kokonaisvaltaista tietoa kuntalaisten subjektiivisesta hyvinvoinnista sekä sen tekijöistä. Vastausprosentti oli 41 prosenttia. Kyselyn teemoja olivat asuminen, terveys, työelämä, taloudellinen tilanne ja arjen kokemukset. Asukkailta kysyttiin, miten he kokivat hyvin- tai pahoinvointinsa ja kuinka se näkyi heidän päivittäisessä elämässään. Lisäksi kysyttiin, millaisia odotuksia ihmisillä oli heidän elämänsä suhteen ja miten he kykenivät vaikuttamaan elämäänsä. Tutkimuksen toinen osa tehtiin haastatteluin vuonna 2009, jolloin keskityttiin alueen 18–25-vuotiaiden kokemuksiin hyvin- ja pahoinvoinnistaan. (Turunen ym. 2010.)

Tutkimuksessa kävi ilmi, että voimavaroja hyvinvointiin ammennettiin ihmissuhteista, kiireettömyydestä ja viihtyisästä asumisesta. Hyvinvointia lisäsivät myös hyvin toimivat ja riittävät palvelut sekä niiden saavuttamisen helppous. Integroitumista yhteiskuntaan ja omaan asuinympäristöön osoitti halu olla suunnittelemassa omaa kaupunkikuvaa ja sen palveluita tai ainakin mielipide siitä, että kuntalaisten ääni haluttiin kuuluiin asiassa. Myös kysytyt arjen ilot ja harmit koskivat tulosten mukaan asuin ympäristön kehittämistä. Luonnon merkitys korostui pääkaupunkiseudun asukkaille. Vastaajat kokivat pienten rauhoittumishetkien olleen suuressa merkityksessä hyvinvoinnille. (Turunen ym. 2010.)

Suurin hyvinvointia tuottava tekijä olivat läheiset ihmiset ja ihmissuhteet, etenkin ne, jotka liittyivät omaan perheeseen, ystäviin, harrastepiireihin ja työkavereihin. Tärkeiksi koettiin myös paikat, joissa oli mahdollista kohdata ihmisiä sekä näiden paikkojen kehittäminen. Hyvinvointia tuottaviksi tekijöiksi koettiin myös mielekäs tekeminen, osallistuminen sekä taiteet. Sosiaalista eheyttä tuottaviksi tekijöiksi koettiin kunnalliset palvelut kuten kirjastot, jotka toimivat samalla myös kohtaamispaikkoina. Arjen riemuina koettiin työ ja siellä menestyminen. (Turunen ym. 2010.)

Pahoinvointia tuottaviksi tekijöiksi koettiin ympäristöstä aiheutuvat harmit kuten melu sekä yleinen sotku ja likaisuus. Arjessa pahoinvointia tuottivat myös rikollisuus ja ilkivalta sekä erilaiset ihmisryhmät kuten juopot. Hankalaksi koettiin lisäksi työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Pääkaupunkiseudun asukkaat kokivat itsensä yksinäisiksi ja väsyneiksi. Lisäksi arkeen harmia toi kiire ja stressi sekä ihmissuhdeasiat. (Turunen ym. 2010.)

Pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimuksen tuloksista ilmeni sekä hyvinvoinnin että pahoinvoinnin ilmiöitä jokaisen käsitellyn teeman osalta. Subjekttiivisen kokemuksen merkitys hyvinvoinnin tason määrittäjänä korostui, sillä vaikka objektiivisin mittarein olisi näyttänytkin siltä, että asiat olivat hyvin, koettu hyvinvointi saattoi olla paljon huonompi. (Turunen ym. 2010.)

7 HYVINVOINTI KYMENLAAKSOSSA

Kymenlaakso on noin 182 000 asukkaan maakunta Kaakkois-Suomessa (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2010). Vuoden 2009 alussa Kymenlaaksossa sijaitsevat Anjalankosken, Kuusankosken ja Kouvolan kaupungit sekä Elimäen, Jaalan ja Valkealan

kunnat yhdistyivät uudeksi Kouvolan kaupungiksi (Lamminmäki 2008). Kuntaliitoksen myötä Kymenlaakson muodostavat nykyisin seitsemän kuntaa: Kotka, Hamina, Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti ja Iitti (Kymi kutsuu 2010). Maakunta koostuu kahdesta seutukunnasta, Kotka-Haminan seutukunnasta ja Kouvolan seutukunnasta, jotka muodostavat alueen toiminnalliset keskuksset (Kymenlaakson maakuntaohjelma 2007–2010, 7).

Kymenlaakso oli vuonna 2004 maamme viidenneksi tiheimmin asuttu maakunta, ja se oli myös maan keskiarvoa tiheämmin asuttua aluetta (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010). Lisäksi Kymenlaakso on kaupungistunut useimpia maakuntia selvemmin. Kymenlaakso on alueeltaan kompakti ja etäisyydet maakunnan eri osista sen pääkeskuksiin ovatkin kohtuullisen lyhyet. Myös etäisyys pääkaupunkiseudulle ja Pietarin alueelle on lyhyt. (Kymenlaakson maakuntaohjelma 2007–2010, 7.)

Kymenlaakso on aiemmin ollut maamme tärkein paperiteollisuuden tuotantoalue, sillä viidennes maan tuotannosta on syntynyt Kymenlaaksossa (Välinoro 2004). Vuonna 2006 lakkautettiin uuden Kouvolan alueella UPM:n Voikkaan tehdas. (Niemi 2006) Lisäksi lopetettiin Summan tehdas Haminassa ja suljettiin Anjalan paperikone. (Ala-Kiiskilä 2007.) Tehtaiden lakkauttaminen ja paperikoneiden sulkeminen hävitti metsäteollisuudesta työpaikkoja Kymenlaaksossa eniten koko maassa vuosina 2006–2008. Massa- ja paperiteollisuudesta hävinneiden työpaikkojen vaikutus Kymenlaakson työllisyyteen oli yli kolme prosenttia. (Saarinen 2009.)

Kymenlaakson väkiluku on vähentynyt tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Vuoden 2009 jälkeen Kymenlaaksossa oli 182 413 asukasta. Väestömäärä on ollut laskussa ikärakenteen ja muuttotappioiden vuoksi. Vähennemä on vaihdellut Kymenlaaksossa vuosittain noin 100–1000 asukkaan välillä. Väkiluvun kokonaisvähennys oli korkeimmillaan vuonna 2008, jolloin asukasluku pieneni 785 asukasta vuodessa. Vuonna 2009 laskusuhdanne tasoittui, mutta maakunnan luonnollinen väestönkasvu on ollut negatiivista viime vuosina. Keskimäärin väestö on vähentynyt 550 henkilöä vuodessa. Maahanmuuttajat ovat nostaneet väestön kehitystä, koska heidän osuutensa lisäsi väkilukua vuonna 2008 Kymenlaaksossa 933 henkilöllä. (Väestö 2010.)

Työttömyysaste on Kymenlaaksossa ollut muun maan keskiarvoa korkeampi ainakin vuodesta 1991 vuoteen 2008. Vuonna 2008 koko maan työttömyysaste oli 7,8 prosenttia, kun vastaava luku Kymenlaaksossa oli 10,1 prosenttia. Myös nuorisotyöttömyys

15–24-vuotiaasta työvoimasta on ainakin vuodesta 1991 vuoteen 2008 ollut Kymenlaaksossa muun maan keskiarvoa korkeampaa. Vuonna 2009 nuorisotyöttömyysaste koko maassa oli 8,4 prosenttia, kun taas Kymenlaaksossa vastaava luku oli 12,1 prosenttia. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.)

Kymenlaaksossa alkoholin ostot on ollut muun maan keskiarvoa korkeampaa ainakin vuodesta 1990 vuoteen 2009 lukuun ottamatta vuosia 1995 ja 2000. Vuonna 2009 alkoholin myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina oli Kymenlaaksossa 8,8 litraa vastaavan luvun ollessa koko maassa keskimäärin 8,3 litraa. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.)

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 1000 asukasta kohti ovat Kymenlaaksossa olleet muun maan keskiarvoa vähäisempiä ainakin vuodesta 1996 vuoteen 2009. Vuonna 2009 koko maan keskiarvo oli 6,7 henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta 1000 asukasta kohti. Vastaava luku Kymenlaaksossa oli 5,3 henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta 1000 asukasta kohti. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.)

Vuoden 2006 PYLL-indeksin (Potential Years of Life Lost suom. Menetetty elinvuodet) mukaan Kymenlaaksossa menetettiin itsemurhien takia elinvuosia enemmän kuin maassa keskimäärin. Sukupuolierot näkyivät itsemurhatilastoissa kuitenkin siten, että miesten itsemurhia oli enemmän kuin maassa keskimäärin, naisten itsemurhia taas vähemmän. (Kymenlaakson terveyden edistämisen suunnitelma vuosille 2008–2011, 6.)

Kymenlaakson koulutusmahdollisuudet ovat moninaiset. Esimerkiksi Kouvolassa ammattikoulutusta tarjoaa Kouvolaan seudun ammattiopisto, jossa on mahdollista opiskella lähes neljäkymmentä eri perustutkintoa seitsemältä koulutuslajalta. Lisäksi Kouvolaan seudun ammattiopisto tarjoaa erityisopetusta, ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta, aikuiskoulutusta sekä oppisopimuskoulutusta. (Koulutustarjonta 2010.) Kotkan ja Haminan alueella ammatillista koulutusta tarjoaa Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto. Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto järjestää ammatillista peruskoulutusta 24 ammatilliseen perustutkintoon, talouskoulutusopetusta, maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä valmentavaa ja ohjaavaa koulutusta. (Ekamin koulutustarjonta 2010.) Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Kouvolassa ja Kotkassa tarjoaa tutkintoon johtavaa koulutusta viidellä eri koulutuslajalla. Ammattikorkeakoulututkintojen lisäksi tarjolla on myös ylempiä ammattikorkeakoulututkinto-

ja, muuntokoulutusta, avoin ammattikorkeakoulu, täydennys- ja jatkokoulutusta, erikoistumisopintoja, verkko-opintoja sekä kieliopintoja. (Koulutus 2010.) Kymenlaaksossa ei ole omaa yliopistoa (Yliopistot ja yhteistyöverkostot 2010).

Kymenlaaksossa käynnistettiin vuonna 2007 Nupit Kaakkoon! -hanke, joka on Kotkan kaupungin nuorisotoimen hallinnoima seudullinen nuorisotyön kehittämishanke. Hanke on päättynyt vuonna 2010. Hankkeella on jatkohanke nimeltään Nupit Kaakkoon - Osaava Kaakonkulma. Hanke on ajoitettu vuosille 2010–2013, ja hankkeen toteutusta hallinnoi Lappeenrannan nuorisotoimi. (Nupit Kaakkoon! -hanke 2010.)

Nupit Kaakkoon! -hankkeen tarkoituksena on parantaa ja kehittää seudullisia ja maa-kunnallisia nuorisopalveluita. Hankkeella halutaan kiinnittää kymenlaaksolaisten päätäjien huomio nuoriin ja heidän asemaansa sekä sen kehittämiseen. Tällä tavalla halutaan myös kehittää alueen vetovoimaisuutta nuorison kannalta. Tavoitteena on antaa tukea kunnalliselle nuorisotyölle, ja saada tietoa Kymenlaakson nuorisopalveluiden vaikuttavuudesta. Hanke laajeni vuosina 2008–2009 ja laajenemisen myötä siinä on mukana valtaosa Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan kunnista. (Nupit Kaakkoon! -hanke 2010.)

Nupit Kaakkoon! -hankkeella kerättiin tietoa siitä, mitä nuoret ajattelevat asuinkunnastaan, koulutus- ja työllisyysasioista, toimeentulosta, henkisestä hyvinvoinnista, vapaa-ajanvietosta, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista sekä tulevaisuudesta. Kotkassa kysely toteutettiin nuorisobarometrinä, johon osallistuivat kaikki Etelä-Kymenlaakson kunnat. Iältään kyselyyn osallistuneet nuoret olivat 19–25-vuotiaita. Etelä-Karjalassa suoritettiin nuorten elinolojen ja palvelujärjestelmän verkostoarviointi, johon osallistui 9. luokkien oppilaita ja 16–19-vuotiaita nuoria. Kouvolan alueella toteutettiin nuorisokysely, jonka kohderyhmänä olivat 13–18-vuotiaat nuoret. (Nupit Kaakkoon! -hanke 2010.)

Nuorten vastauksista ilmeni Kymenlaakson viihtyvyyteen vaikuttavia asioita ja kehittämismahdollisuuksia. Kymenlaakson viihtyvyyteen eniten vaikuttivat perhe ja ystävät. Nuoret vastasivat perheen olevan heille tärkein tekijä siihen, miksi he asuivat vielä Kymenlaaksossa. Viihtyvyyteen vaikuttivat myös hyvät kulkuyhteydet ja luonto, etenkin Kotkassa meri vaikutti etenkin yli 18-vuotiaiden nuorten viihtyvyyteen positiivisesti. Nuoret olivat myös tyytyväisiä kouluihinsa ja opiskelumahdollisuuksiinsa. Kuitenkin nuoria huolestutti työllistyminen opiskelujen loputtua. Kotkan ja Kouvolan

nuoret pitivät työllistymismahdollisuuksiaan asuinalueella heikkoina. Merkittävää oli myös se, että peruskoulussa olevista nuorista joka viidennellä ei ollut tulevaisuuden suunnitelmia tai toiveita opiskelun suhteen. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 9–20; Kouvolan nuorisokysely 2009, 8–14.)

Tyytymättömiä nuoret olivat omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa ja kuulluksi tulemiseen. Tärkeimmiksi vaikutuskanavikseen nuoret kokivat omat nettisivustonsa ja koulujen oppilaskunnat. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 30; Kouvolan nuorisokysely 2009, 26.) Liki puolet Kouvolassa asuvista nuorista ei uskonut omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa (Kouvolan nuorisokysely 2009, 25). Opiskelijat olivat tyytymättömiä työnsaantimahdollisuuksiinsa tulevaisuudessa, sillä he eivät uskoneet työllistyvänsä nykyiselle asuinalueelleen. Tämän takia Kotkan alueen vastaajista puolet suunnitteli poismuuttoa. Kymmenen vuoden sisällä poismuuttoa suunnitteli vastaajista 10 prosenttia. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 13.) Kouvolan alueella liki 71 prosenttia opiskelijoista ja puolet peruskoululaisista uskoi asuvansa muualla tulevaisuudessa (Kouvolan nuorisokysely 2009, 35).

Nuoret saivat antaa kehitysehdotuksia Kymenlaakson alueelle. Erityisesti nuoret toivoivat nuorisopalvelujen kehittämistä. Nuoret toivoivat saavansa enemmän paikkoja, joissa viettää vapaa-aikaansa kavereiden kanssa. Lisäksi nuoret toivoivat lisää harrastusmahdollisuuksia. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 13; Kouvolan nuorisokysely 2009, 20.) Nuoret halusivat myös lisää vaikutusmahdollisuuksia. Nuoret kokivat esimerkiksi koulujen lakkauttamispäätöksissä, ettei heitä kuunneltu lainkaan. (Kouvolan nuorisokysely 2009, 25.)

Nuorten hyvinvointi Kymenlaaksossa 2002–2006 –tutkimuksessa kerrotaan, että Suomessa tehdään joka toinen vuosi kouluterveyskysely, johon osallistuu kuntia ympäri Suomea. Kyselyt tehdään aina samoissa kouluissa ja samoilla lomakkeilla. Aika ja menetelmät ovat samat, jotta tieto olisi mahdollisimman vertailukelpoista. Kyselyt tehdään yleensä opettajan ohjaamassa luokkakyselyssä. Kouluterveyskyselyn avulla halutaan saada tietoa nuorten koulu- ja elintavoista, terveydestä, terveysosaamisesta, terveystottumuksista ja oppilashuollosta. Kyselyistä saadut tiedot menevät koulujen ja kuntien käyttöön. (Luopa, Pietikäinen, Puusniekka, Jokela & Sinkkonen 2006, 3.)

Kysely on teetetty vuodesta 1996 lähtien ja se oli suunnattu peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisille sekä lukion toisen vuosikurssin opiskelijoille. Vuodesta 1999 lähtien

mukaan otettiin myös lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat. Kyselyyn on osallistunut kaiken kaikkiaan 400 kuntaa ja vuonna 2006 siihen osallistui 148 kuntaa. Kunnat olivat Etelä-Suomen, Itä-Suomen ja Lapin läänistä. Osallistuneita oppilaita on noin 46 000–88 000. Kymenlaakson kunnista Kotkan seutu on osallistunut kyselyyn vuosina 1997 ja 1999. Anjalankoski, Iitti ja Virolahti osallistuivat vuonna 2000. Kymenlaakson kunnat ovat osallistuneet kattavasti kyselyyn vuodesta 2002 lähtien. Peruskoulussa vastanneita on keskimäärin 3285–3459 ja lukiossa osallistujia on 1583–1680. (Luopa ym. 2006, 3.)

Tutkimuksen tuloksista ilmenee nuorten elinoloissa tapahtuneen myönteisiä muutoksia, sillä vanhempien tupakanpolto oli vähentynyt ja vanhemmat myös tiesivät paremmin nuorten viikonlopuviettopaikat kuin aikaisemmin. Nuorten tekemien toistuvien rikkeiden osuus oli pienentynyt merkittävästi etenkin pojilla. Nuorten kokemukset fyysisestä uhasta olivat myös vähentyneet. Keskimäärin nämä muutokset olivat myönteisempiä Kymenlaaksossa kuin muualla Etelä-Suomen läänissä. Kielteisiä asioita olivat nuorten kokemukset läheisten ystävien puutteesta. Etenkin lukiolaistytöt koki, ettei heillä ollut läheisiä ystäviä. Kymenlaaksossa vanhempien työttömyys oli myös yleisempää kuin muualla Etelä-Suomen läänissä. (Luopa ym. 2006, 4–5.)

Nuorten kokemukset kouluoloista olivat myös hieman parantuneet. Useat nuoret pitivät koulunkäynnistä ja koulun työmäärä koettiin pienempänä etenkin lukiolaisten keskuudessa. Myös kouluntehtävien kanssa apua tarvitsevien määrä oli vähentynyt 14 prosentista 11 prosenttiin. Fyysiset työolot jakoivat nuorten mielipiteitä. Lukiolaiset ilmoittivat työolojen parantuneet, mutta yläluokkalaisten mielestä työolot olivat huonot. Nuorten kuulluksi tuleminen oli huonompaa Kymenlaaksossa kuin muualla Etelä-Suomen läänissä. Koulukiusaaminen oli nuorten mukaan lisääntynyt ja se oli Kymenlaaksossa yleisempää kuin muualla Etelä-Suomen läänissä. (Luopa ym. 2006, 6–7.)

Kokemukset terveydentilasta olivat parantuneet, sillä huonoksi terveyden tilansa koki nuorista 18 prosenttia, kun aikaisemmin terveydentilansa oli kokenut huonoksi 21 prosenttia. Terveystottumuksissa oli tapahtunut myönteisiä muutoksia, esimerkiksi nuorten tupakointi on vähentynyt yläluokilla 22 prosentista 16 prosenttiin ja lukiolaisilla 16 prosentista 10 prosenttiin neljässä vuodessa. Humalajuominen ja huumekehoitus olivat myös vähentyneet. Terveysosaaminen oli kuitenkin puutteellista, ja joka neljäs nuori ilmoitti, etteivät terveystiedon aiheet kiinnostaneet heitä. Tämä näkyy esi-

merkiksi siinä, että joka viidennellä yläluokkalaisista oli huonot tiedot seksuaaliterveydestä. Kouluterveydenhuollon nuoret kokivat vaikeaksi, koska heidän mielestään terveydenhoitajalle tai koululääkärille oli vaikea päästä. Yläluokkalaisista joka viides ja lukiolaisista joka neljäs koki, etteivät he saa apua kouluterveydenhuollosta henkilökohtaisiin asioihin. (Luopa ym. 2006, 10.)

8 LAPSUUS JA NUORUUS

Tässä tutkimuksessa nuorella tarkoitetaan 15–29-vuotiaita nuoria ja nuoria aikuisia. Nuorisolaissa, joka astui voimaan 1.3.2006, nuori määritellään alle 29-vuotiaaksi (Nuorisolaki 27.1.2006/72). Tämä elämänvaihe ajoittuu myöhäislapsuuden ja varhaisaikuisuuden välimaastoon. Taloudelliset ja sosiaaliset muutokset teollistuneissa maissa ovat pitkittäneet nuoruutta ja riippuvuutta vanhemmista. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 160–161.)

Martikainen määrittelee nuoren aikuisuuden elämänvaiheeksi, jolloin elämän vastuut muuttuvat todellisuudeksi. Vastuilla tarkoitetaan työelämään, parisuhteeseen, lasten kasvatukseen ja asuntolainasta selviämiseen liittyviä vastuita ja ongelmia. Martikaisen mukaan yksilön itselleen asettamia elämän tavoitteita ovat vakituinen parisuhde, lapset, oma asunto ja kiinnostava työ. Joka tapauksessa jokainen yksilö asettaa aikuisuudelleen omat yksilölliset tavoitteet. (Martikainen 2009, 9-10.)

Nuoruus on silta lapsuudesta aikuisuuteen, ja nuoruuden haasteita ovat esimerkiksi seksuaalisuuden haltuun saaminen, yksilöllisen identiteetin vakiinnuttaminen, vanhempien vaikutuspiiristä irtautuminen sekä aikuisen velvollisuuksien hyväksyminen. Nuori muuttuu, ja hänellä on mahdollisuus tuon muutoksen kautta korjata lapsuutensa ratkaisemattomia ongelmia. Nuoruusvuodet määritellään kuuluvan ikävuosien 10–22 välille. (Vuorinen 1998, 199, 201.) Toisaalta nykyinen kehitys näyttää siltä, että nuoruus pidentyy. Nuoruuden keskeisten kehitystehtävien, kuten sukupuoli-identiteetin omaksuminen, ja suhteiden luominen toiseen sukupuoleen, koulutuksen hankkiminen ja valmistautuminen työelämään ja perhe-elämään sekä ideologian muodostaminen, saavuttaminen on siirtynyt myöhemmäksi kuin aikaisemmin. Jopa keski-ikäisten yksilöiden kehitys saattaa työelämän ja perheen perustamisen osalta olla vakiintumattomassa vaiheessa. (Nurmi ym. 2006, 124–125, 131.)

Nuoruutta on aikaisemmin kuvattu kriisiksi ja aikuisiin kohdistuvan kapinan vaiheeksi (Jarasto & Sinervo 1999, 11–12). Monille nuorille kamppailu on todellisuutta ja arkipäivää. Nuoruusiän kuohunta kuitenkin ilmenee yksilöllisesti, jopa eri nuorilla vastakkaisin tavoin siten, että toinen vetäytyy, toinen näyttää tunteensa ulospäin. (Vuorinen 1998, 201, 205–206.) Uudempi tutkimus osoittaa, että suurin osa nuorista ei käy läpi minkäänlaista kriisiä. Nuoren kehitys on jatkuvaa, asteittaista ja jopa ennustettavaa. Nuoren psyykkinen kehitys käynnistyy ja etenee neljän kokonaisuuden kautta ja avulla. Nämä kokonaisuudet ovat fysiologiset muutokset ja kypsymisen, ajattelutaitojen kehittyminen, sosiaalisen kentän laajentuminen ja sosiaalis-kulttuurisen ympäristön muutokset. Näiden avulla nuori muodostaa itselleen uuden minäkuvan. Uudessa minäkuvassa ovat mukana lapsuuden minäelämykset ja identifikaatiot järjestettyinä uudeksi synteesiksi. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 26; Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 124, 126.)

Nuoruusiän aikana selviää ”Kuka minä olen?” ja ”Millainen on minun identiteettini?” olipa sitten kyse uudemmasta tai vanhemmasta nuoruuden teoretisoinnista. Nuoret valitsevat erilaisia kehitysympäristöjä itse oman motivaationsa, tavoitteidensa, temperamenttinsa ja elämänsähistoriansa perusteella. Oman elämän ohjaus perustuu nuoren yksilöllisiin motiiveihin ympäristön mahdollisuuksien ja rajoitusten puitteissa. Nuoren valintoihin vaikuttaa hänen historiansa. Esimerkiksi ne nuoret, joilla on myönteinen minäkäsitys, uskovat vaikutusmahdollisuuksiinsa. (Lehtinen ym. 2007, 27; Nurmi ym. 2006, 134–135.)

Lapsuudentapahtumilla on vaikutus nuoruuden ja aikuisiän elämäntyytyväisyydelle. Mikäli lapsuuteen kasautuu paljon emotionaalisesti ja taloudellisesti kuormittavia asioita, on yksilöllä suurempi riski olla elämäänsä tyytymätön aikuisiässä. Kuormittavat lapsuudentapahtumat saattavat ennakoita tulevia terveysongelmia, kuten aikuisiän depressiota, sepelvaltimotautia, syöpää ja migreeniä. Keskittymällä lapsuuden kuormittavien tapahtumien ennaltaehkäisyyn ja perheiden tukemiseen, on mahdollista vaikuttaa yksilöiden elämänkaaren muodostumiseen hyvään suuntaan. Yksilön optimistinen elämänasenne aikuisuudessa suojaa lapsuuden ja nuoruuden tapahtumien kielteisiltä vaikutuksilta. Aikuisena yksilö voi pyrkiä muuttamaan opittuja käyttäytymismallejaan, elintapojaan sekä tapaansa suhtautua asioihin. (Koskenvuo, Hämäläinen & Kangas 2010, 310.)

8.1 Nuoresta aikuiseksi

Siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen tapahtuu ikävuosina 17–22. Varhaisaikuisuuden ajaksi sanotaan ikävuosia 22–28. Varhaisaikuisuutta seuraa 28–33-vuotiaana siirtymä, jonka aikana siihen mennessä tehtyjä elämänratkaisuja arvioidaan uudelleen. Vakiintumisen ajaksi sanotaan ikävuosia 33–40. (Nurmi ym. 2006, 164.) Nuoruuden huolettomuudesta siirtymistä kohti vastuullista aikuisuutta ei voida pitää kovin helppona elämänvaiheena. Myöhäisnuoruuden kehitystehtäviin kuuluvat emotionaalinen riippumattomuus vanhemmista, parisuhteeseen valmistautuminen, uran valinta ja ammatin valmistautuminen sekä yksilöllisen eettisen ja moraalisen uskomusjärjestelmän kehittäminen. (Nurmi ym. 2006, 161.)

Oman identiteetin etsiminen ja löytäminen avaavat tien kohti varhaisaikuisuutta. Tässä vaiheessa nuoren aikuisen kehitystehtäviin kuuluvat elämäntoverin valitseminen, perheen perustaminen ja lasten kasvattaminen, työuran aloittaminen ja siihen liittyviin ehtoihin mukautuminen, yhteiskunnallisten tapahtumien seuraaminen ja niihin vaikuttaminen. Lisäksi kehitystehtäviin kuuluvat taloudellisen perustan luominen, tyydytystä tuottavaan vapaa-ajan toimintaan osallistuminen sekä huolehtiminen omasta henkisestä ja eettisestä kehityksestä. Näiden kehitystehtävien onnistumisella tai epäonnistumisella on merkittäviä seurauksia nuoren aikuisen selviytymiselle ja onnellisuudelle. (Nurmi ym. 2006, 161.)

Tutkimusten mukaan työ on ihmisille tärkein sisällön tuoja. Työn tekeminen ovat tärkeässä roolissa rakennettaessa omaa identiteettiä. Jonkinlaista muutosta on tapahtunut siinä, että työ nähdään ennemminkin toimeentulon välineenä kuin elämän sisältönä. (Martikainen 2009, 75.) Helven mukaan työhön meno on aikuistanut nuoret. Työelämään pääsemisen vaikeudet vaikeuttavat nuoren itsenäisen elämän aloittamista monella tavalla. Psykologiset vaikutukset näkyvät itsetunnossa ja sosiaaliset vaikutukset ihmissuhteissa. Yhteiskunnalliset vaikutukset taas näkyvät nuorten yhteiskuntaan kiinnostumisessa. Nuoren siirtymävaiheessa integroituminen yhteiskuntaan tapahtuu juuri työn kautta. (Helve 2002, 60–61.)

Siirtymät elämänvaiheesta toiseen voivat aiheuttaa kriisejä. Kriisillä tarkoitetaan sellaista elämänvaihetta, jonka ihminen kokee jostakin syystä vaikeaksi. Siirtymät saattavat sujua ilman suuria kriisejä tai sitten ne voivat aiheuttaa suuriakin hankaluuksia. Kriiseistä selviäminen vie elämää eteenpäin. (Turunen 2005, 17, 268.) Tärkeä kehi-

tysvaihe nuorelle on erityisesti seksuaalisen identiteetin löytyminen, sillä vaikeudet ystävyys- ja seksuaalisuhteiden muodostamisessa voivat johtaa nuoren eristäytymiseen (Nurmi ym. 2006, 163).

Nuoren oman elämäntyylin löytymiseen, maailmankatsomuksen ja pitkäaikaisten ihmissuhteiden perustojen luomiseen tarvitaan vuorovaikutusta itsen ja ympäristön välillä. Tähän elämänvaiheeseen kuuluvat erilaiset kokeilut, asioiden kyseenalaistaminen ja kriittinen suhtautuminen. Usko itseensä kasvaa nuoren saadessa hyväksyntää ympäristöstään. Näin nuori luo omia arvoja ja eettistä ajattelua. (Turunen 2005, 156–159; Nuoruudesta aikuisuuteen 2009.)

Aikuinen on persoona, joka on löytänyt paikkansa yhteiskunnassa tai sen järjestelmissä. Sopeutuminen ei ole aikuisuuden mitta, vaan aikuisuuteen liittyy jonkinlaisen tyylin, aseman tai roolin löytäminen. (Turunen 2005, 175.) Aikuistumisen perustavoite on omilla jaloilla seisomisen oppiminen. Näin aikuinen voi kohdata elämän moninaiset vaatimukset. (Martikainen 2009, 46.)

8.1.1 Nuoren integraatio yhteiskuntaan

Sosialisaatio eli integroituminen yhteiskuntaan on psykologinen, sosiologinen sekä sosiaalipsykologinen tapahtuma. Sosiaalistumisprosessi nähdään yksilön sisäisenä psyykkisenä prosessina, jossa korostuvat yhteiskunnan rakenteiden ja kulttuurin merkitys. Sosialisaatio eli integroituminen yhteiskuntaan on sosiaalinen ja vuorovaikutuksellinen prosessi, jossa minäkuva ja sosiaalinen identiteetti syntyvät. (Pirskainen 2007, 111.)

Vuonna 1975 Ritva Aallon väitöskirja Nuorten sosiaalistuminen ja nuorisotyö määritteli suomalaisessa nuorisotutkimuksessa nuoruutta yhteiskunnallisena ilmiönä. Aalto toi esille tutkimuksissaan, ettei nuoruutta esiinny kaikissa yhteiskunnissa tavalla jolla me sen tunnemme. Aallon mukaan nuoruuden sisältö määrittyy nuoriin suunnattujen yhteiskunnan odotusten, sosiaalisten ja taloudellisten rakenteiden sekä historiallisen tilanteen mukaan. Aalto määrittelee nuoruuden olevan lapsuuden jatke ja valmistautumisaika aikuisuuteen. Nuoruuden aikana opetellaan niitä tietoja, taitoja ja valmiuksia, joita aikuisena tarvitaan. (Aalto 1975 Puurosen 2006, 122–123 mukaan.)

Aalto tuo esille, että nuoruudessa tapahtuu sosiaalinen kypsyminen. Sosiaalinen kypsyminen nuoruudessa voidaan Aallon mukaan jakaa erilaisiin vaiheisiin. Varhaisnuoruudessa nuori on pitkälti samanlaisessa sosiaalisessa asemassa kuin lapsi eli riippuvainen ympäristöstään kuten koulusta, kodista ja vanhemmista. Aalto tuo esille yhteiskuntaluokkien vaikutuksen sosialisatioon eli aikuisuuteen kypsymiseen. Hänen mukaansa työläisnuorten aikuistuminen on nopeampaa kuin keskiluokkaisten ja tai yläluokkaisten nuorten. Ikään perustuvia ja biologisia rajoja sosiaalistumiselle on vaikea vetää, sillä sosiaalinen kypsyminen on sidoksissa yksilöllisyyteen, elämäntapaan ja elämäntyyliin. (Aalto 1975 Puurosen 2006, 122–123 mukaan.)

Emilé Durkheimin, jota pidetään yhtenä sosialisatation esi-isänä, mukaan sosiaalistuminen alkaa syntymästä ja jatkuu koko ihmisen eliniän ajan. Sosialisatation alkamiseen vaaditaan kasvokkaista vuorovaikutusta, jota tapahtuu ensimmäisenä lapsen ja hänen vanhempien välillä. Sosialisatioprosesseissa yksilöt oppivat ja sisäistävät ajattelemisen, tuntemisen ja toimimisen tapoja, jotka ovat heidän yhteiskunnalleen luonteenomaisia. Samalla tässä prosessissa yksilö luo itselleen identiteettejä. Jokainen kohtaamistilanne, jossa on vuorovaikutusta, on myös sosialisatiotilanne. (Pirskanen 2007, 112–113.) Yleisesti sosialisatio jaotellaan primaari- ja sekundaarisosialisatioon. Ensimmäinen on lapsuusajassa tapahtuvaa, jälkimmäinen taas yksilön elämän myöhemmissä vaiheissa tapahtuvaa sosialisatiota. Primaarisosialisatation aikana lapsen on opittava paitsi yhteisönsä kulttuuri, myös kehitettävä oma minäkuvansa. (Pirskasen 2007, 112–113.)

Yksilön minäkuva kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja on näin ollen luonteeltaan sekä yksilöllinen että sosiaalinen. Lapsi kokee maailman tässä vaiheessa objektiivisena, joten hän omaksuu sen arvot perustana myöhemmälle elämälleen. Tämän vuoksi lapsuuden aikana omaksutut arvot ovat usein voimakkaita ja pysyviä. Primaarisosialisatiossa sisäistetään niin sanottu ”perusmaailma” eli se, mitä minä olen. Myöhemmin elämässä tapahtuvassa sekundaarisosialisatiossa yksilö sisäistää erilaisia institutionaalisia osamaailmoja, joissa tarvitaan erilaisia rooleja. Erilaiset osamaailmat kasaantuvat perusmaailman päälle, jolloin myös erilaiset roolit kasaantuvat ”perusminän” päälle. Yksilön tarvitsemia myöhempiä spesifejä taitoja voivat olla esimerkiksi äidiksi tai isäksi opettelu tai ammatin ja sen mukaisen käytöksen ja sanavaraston omaksuminen. (Pirskainen 2007, 114–115.)

Perhe on lasten ja nuorten tärkein socialisaatioinstituutio. Nyky-yhteiskunnassa perheen arkinen yhdessäolo on kuitenkin jakautunut perheen ulkopuolisiin instituutioihin kuten päiväkotiiin, työelämään, kouluun tai harrastusseuroihin. Perhe ei ole enää ainut sosiaalistaja, vaan se rinnalle on noussut koulu, nuorten vertaisryhmät sekä kulttuuri-teollisuuden tuotteet – elokuvat, musiikki ja muoti. Lisäksi kaverien on todettu joissain vaiheissa lapsen elämää olevan tärkeämpiä vertaissosiaalistajia kuin vanhempien. (Pirskainen 2007, 125–127.)

Perhe on kuitenkin yksilön tärkein socialisaatioinstituutio. Nyky-yhteiskunnan piirteisiin kuuluvat vahvasti lyhytaikaisuus etenkin työelämässä, irrallisuus, lyhytjänteisyys ja pinnallisuus, mikä vaikuttaa yksilön luonteeseen ja etenkin pysyvän minän rakentumiseen ja sitä kautta minän socialisaatioon. Yksilön on toisaalta sopeuduttava hektisiin muutoksiin ja toisaalta hänen on pystyttävä oppimaan sitoutumista ja luotettavuutta arvoina. Tämä kehitys tuo mukanaan myös itserefleksiivisyyttä ja autonomiaa arvoina aikaisempaa enemmän. (Pirskainen 2007, 125.)

Aallon mukannuorten socialisaatioprosessi on funktionaaliseen sosiaalistumisteoriaan perustuva tapahtumaketju, jonka kuluessa nuori sisäistää odotukset, joita yhteiskunnalla on hänen suhteensa. Sisäistäminen on yksilöllistä ja riippuu ympäristötekijöistä kuten kodista, vertaisryhmistä, vallitsevasta nuorisokulttuurista, koulusta ja muista relevanteista tekijöistä. Aalto mieltää yhteiskunnan voimaksi, joka lopulta määrittelee nuorten toimintaa sekä niiden tekijöiden toimintaa, jotka vaikuttavat välillisesti nuoren socialisaatioon. (Aalto 1975 Puurosen 2006, 124 mukaan.)

Maailman muuttuminen tuo tullessaan haasteita nuoren socialisaatioon. Yhteiskunta vaatii yksilöltä kykyä persoonallisiin ratkaisuihin ja rohkeutta sekä kykyä tehdä itselleen parhaat ratkaisut. Amerikkalaisen tutkijan David Riesmanin mukaan on olemassa *toisjohteinen ajattelumalli*, koska yksilöt ovat entistä enemmän tekemisissä vieraiden ja tuntemattomien ihmisten kanssa ja tästä syystä joutuvat vaihtamaan rooleja ja liikkumaan enemmän rooliensa sisällä. Tällaisessa tilanteessa on yksilölle eduksi, jos hän pitää vaihtelevista vuorovaikutustilanteista sekä itsensä esille tuomisesta. Elämässä menestymiseen vaaditaan entistä sosiaalisempaa käyttäytymistä kuten kommunikatiokykyä sekä aloitteellisuutta. Tähän haasteeseen vastatakseen vanhemmat pyrkivät kasvattamaan lapsensa ulospäin suuntautuneiksi. Toisaalta nyky-yhteiskunnassa korostuvat myös pinnallisuus ja välinpitämättömyys muita kohtaan. Muutoksia on tapah-

tunut myös arvojen muokkaamisessa. Perinteisessä yhteiskunnassa aikuiset muokkasivat lastensa omaksumia arvoja. Nykyisin taas aikuiset ja nuoret muokkaavat itse omat arvonsa, mutta tämän lisäksi nuoret vaikuttavat myös vanhempien sukupolvien arvoihin. (Pirskainen 2007, 127–128.)

9 VARUSMIESKOULUTUS

Tämän opinnäytetyön kohderyhmänä ovat nuoret, jotka ovat joko asevelvollisuuden tai vapaaehtoisuuden kautta suorittaneet varusmiespalveluksen sekä armeijan varusmiesjohtajakoulutuksen. Tutkittavassa kohderyhmässä on mukana sekä aliupseerikurssin että reserviupseerikurssin suorittaneita nuoria.

9.1 Asevelvollisuus

Asevelvollisuutta Suomessa määrittää Asevelvollisuuslain 28.12.2007/1438 2 §, joka sisältää miehille määrätyn kansalaisvelvollisuuden asevelvollisuuteen. *Kansalaisvelvollisuus alkaa sen vuoden alusta, jolloin mies täyttää kahdeksantoista vuotta ja jatkuu sen vuoden loppuun, jona hän täyttää kuusikymmentä vuotta. Asevelvollinen on palveluksessa, taikka kuuluu reserviin tai varareserviin.* Normaalisti varusmiespalvelus suoritetaan 19–20 -vuotiaana. Joissakin erikoistapauksissa palvelukseen astutaan 18 ja 29 ikävuosien välillä. Varusmiespalvelusaika on joko 180, 270 tai 362 päivää. Upseereiksi, aliupseereiksi ja miehistön vaativimpiin erityistehtäviin koulutettavien asevelvollisten palvelusaika on 362 päivää. Naisten on mahdollista suorittaa vapaaehtoinen asepalvelus ja siihen pääsemiseksi on edellytyksinä Suomen kansalaisuus, 18–29 vuoden ikä sekä terveydentilan ja muiden henkilökohtaisten ominaisuuksien sopivuus sotilaskoulutukseen. (Opas varusmiespalvelukseen valmistautuvalle 2010, 12–15.)

9.2 Sotilaskoulutus

Armeija on autoritäärinen instituutio, jossa painotetaan ehdotonta kuria, tottelevaisuutta sekä mukautumista kuuliaisuuteen. Keskeisinä opittavina taitoina armeijassa pidetään annettuihin määräyksiin sopeutumista sekä esimiehen kunnioittamista. Armeijassa jokaisella on oma paikkansa, tehtävänsä sekä velvollisuutensa osana kokonaisuutta. Tähän nojaten yksilö sopeutetaan noudattamaan annettuja sääntöjä sekä käskyjä ja

hän­tä opetetaan samalla ottamaan huomioon päätöksissään myös muut yksilöt. (Määt­tä 2007, 108.)

Varusmiespalveluksessa päivät ovat ulkoapäin säänneltyjä ja seuraavat ennalta määri­tettyä kaavaa. Sotilaskoulutuksen tarkoituksena on kasvattaa varusmiehiä vastuuseen itsestään sekä palvelustovereista. Koulutuksessa painotetaan järjestelmällisyyttä, täs­mällisyyttä ja yhteistoimintaa. (Opas varusmiespalvelukseen valmistautuvalle 2010, 16.) Näitä taitoja yksilö tarvitsee pystyäkseen liittymään muiden joukkoon ja voidak­seen toimia siinä täysvaltaisesti. Yksilön ihmissuhteiden ja niissä tapahtuvan vuoro­vaikutuksen kautta yksilö kehittää sosiaalista identiteettiään. Tällöin hän pystyy myös luokittelemaan itsensä jonkin ryhmän jäseneksi. (Hännikäinen-Uutela 2004, 37–38.)

9.3 Varusmieskoulutuksen päämäärä ja tavoite

Varusmieskoulutuksessa on päämääränä tuottaa puolustusvoimille mahdollisen sodan ajalle hyvän suorituskyvyn omaavaa henkilöstöä. Lisäksi koulutuksen avulla on tar­koitus ylläpitää, sekä kohottaa perusvalmiutta tarpeen mukaan. (Opas varusmiespalve­luksen valmistautuvalle 2010, 12.) Sotilaskoulutuksen tavoitteena on myös varus­miesten henkisen kasvun lisääntyminen, joka ilmenee esimerkiksi itseluottamuksen- ja tuntemuksen terveenä kehittymisenä, oma-aloitteisuuden lisääntymisenä, vastuulli­suuden lisääntymisenä, yhteishengen rakentumisena sekä eettisen arviointi- ja päätök­senteon kasvuna (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 21).

9.4 Johtajakoulutuksen päämäärä ja tavoite

Johtajakoulutus tarkoituksena ja päämääränä on koko asevelvollisuusajan kattavan kehittymisen ja kasvamisen ihmisten johtajaksi. Varusmiespalveluksen aikana ane­tulla johtajakoulutuksella on pyrkimyksenä tuottaa varusmiesjohtajille myönteinen asenne jatkaa johtajana kehittymistä myös reservissä. *Päämääränä on, että johtajat pystyvät reserviin siirryttyään kertausharjoituksissa sekä liikekannallepanossa aloit­amaan joukkonsa johtamisen ja kouluttamisen itsenäisesti, omatoimisesti ja tehok­kaasti.* (Opas varusmiespalvelukseen valmistautuvalle 2010, 25.)

Johtajakoulutus jakautuu armeijassa kahteen haaraan, reservin aliupseerien ja upseeri­en koulutukseen. Kaikki johtajakoulutukseen valitut käyvät kuitenkin aliupseerikurs­sin ensimmäisen jakson. Reserviupseereiksi koulutettavat jatkavat tämän jälkeen re-

serviupseerikurssilla. Puolustusvoimissa johtajakoulutukseen päässeillä varusmiehillä on koulutuksesta hyötyä tulevaisuutta ajatellen. Enin osa puolustusvoimissa johtajakoulutuksen saaneista henkilöistä sijoittuu yhteiskunnassa arvostettuihin tehtäviin ja aseisiin. (Opas varusmiespalvelukseen valmistautuvalle 2010, 25–26.)

9.4.1 Laadullinen terveystutkimus varusmiespalveluksessa

Tommi Hoikkalan, Mikko Salasuon ja Anni Ojajärven (2009) kattavassa Tunnetut Sotilaat –varusmiehen kokemus ja terveystaju -tutkimuksessa tarkastellaan kansantieteellisestä terveystieteestä varusmiesten kokemuksia varusmiespalveluksen ajalta. Tässä empiirisessä tutkimuksessa tutkijat osallistuivat kolmen kuukauden ajan varusmiespalvelukseen. Tunnetuissa sotilaissa kuvataan, miten viihde- ja teknologiaorientoituneen kulttuurin kasvattamat nuoret miehet suoriutuvat erilaisin motiivein, strategioin ja tavoittein läpi varusmiespalveluksen. Tutkimuksessa kuvataan monipuolisesti myös varusmiesten ravitsemusta ja terveyskäyttäytymistä armeija-aikana. Tutkijoiden mukaan puolustusvoimilla on korkeatasoiset strategia-asiakirjat, mutta ruohonjuuritason toteutus jää heidän mielestään vajavaiseksi. Tutkijoiden mielestä varusmiehillä tulisi antaa enemmän kansalaiskasvatusta ja kansalaistaitoja painottavaa koulutusta. He peräävät päätelmissään esimerkiksi armeijan ravinto- ja päihdekoulutuksen ajanmukaistamista. Keskittämällä voimavaroja terveys- ja kansalaiskasvatukseen, varusmiespalvelus saataisiin paremmin palvelemaan myös armeijan jälkeistä siviilielämää. (Hoikkala, Salasuo & Ojajärvi 2009, 9–10.)

9.4.2 Armeijassa saadun koulutuksen vaikutus siviilielämään

Marko Elovainio, Teija Metsäranta ja Mika Kivimäki (2002) ovat Ennustaako varusmieskoulutus työelämään sijoittumista -tutkimuksessaan tarkastelleet puolustusvoimien vuosituhaten vaihteessa tekemiä koulutusuudistuksia ja niiden pitkäaikaisvaikutusta siviilielämään. Kohderyhmänä heillä olivat vuosina 1955, 1960, 1965 syntyneet miehet, joilla oli jo jonkin verran työelämää takana. Heidän päätelmiinsä tutkimuksen mukaan kuuluu, että todennäköisesti varusmiesaikana menestyneesti suoritettu koulutus korreloi menestymiseen työelämässä jatkossakin. Saaduissa tuloksissa kävi ilmi, että johtajakoulutuksen ja varsinkin RUK:n käyneet menestyivät työuralla paremmin. Pohdinnassaan he huomauttavat, että menestymisen taustalla voi olla joko armeijan käyttämät valintamenetelmät tai varusmieskoulutuksen vaikutukset henkilön valmiuksiin työelämässä tai molempien yhteisvaikutus. Todennäköisimpänä he pitivät vali-

koitumista, koska varusmies aika on verrattain lyhyt. (Elovainio, Metsäranta & Kivimäki 2002, 21–29.)

Varusmies- ja siviilipalveluksen ulkopuolelle jääneiden hyvinvointi

Eija Stengårdin, Kaija Appelqvist-Schmidlechnerin Maila Upanteen, Kai Parkkolan ja Markus Henrikssonin Stakesille 2008 tekemässä Time Out! Aikalisä! Elämä raiteilleen tutkimuksessa selvitetään varusmies- ja siviilipalveluksen ulkopuolelle jääneiden miesten elämäntilannetta, psykososiaalinen hyvinvointia ja terveyskäyttäytymistä. Tutkimuksen tuloksena todetaan, että varusmies- ja siviilipalveluksen ulkopuolelle jääneiden miesten taustat, elämäntavat ja psykososiaalinen hyvinvointi eroavat merkittävästi palvelukseen määrättyistä miehistä. Palveluksen ulkopuolelle jääneiden miesten todetaan jo lapsuudessa saavan huomattavasti enemmän lähtökohdat kuin palvelukseen määrättyjen. Viimeistään aikuisiässä heille on kasaantunut enemmän psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia kuin palvelukseen määrättyille miehille. (Stengård, Appelqvist-Schmidlechner, Upanne, Parkkola & Henriksson 2008, 82.)

10 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

10.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset valikoituivat Voi hyvin nuori -hankkeen lähtökohtien ja tavoitteiden sekä teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä tutkimuksessa on *Mitkä ovat keskeiset voimavaratekijät ja niiden puutteet hyvinvoinnin näkökulmasta nuorten aikuisten elämäntyylissä ja -tavassa?* Tutkimuskysymykseen haetaan vastauksia seuraavien teemojen avulla:

Lapsuudenkodin sekä lapsuuden ja nuoruuden tärkeimpien tapahtumien merkitys yksilön kokemaan hyvinvointiin tai pahoinvointiin pohjataan teoreettiseen tietoon siitä, että lapsuuden ja nuoruuden kasvuolosuhteilla ja psykososiaalisella kehityksellä on tärkeä merkitys myöhemmälle yksilön kehitykselle ja terveydelle. Myös nuoruudessa tehdyt koulutus- ja elämäntapavalinnat vaikuttavat pitkälti aikuisiän terveyteen ja sosiaaliseen asemaan. (Huurre & Aro 2007.) Lisäksi teoreettisena viitekehyksenä teemalle on perusteena luku 8: Lapsuus ja nuoruus.

Teemat *elintaso, kulutustottumukset, asuminen, sosiaaliset suhteet, työ ja koulutus* sekä *vapaa-ajan vietto* ja *mielekäs tekeminen* ja niiden käyttö hyvinvoinnin indikaattoreina pohjataan Erik Allardtin sosiologiseen hyvinvointimalliin (1976) sekä muuhun hyvinvoinnin ja onnellisuuden teoreettiseen viitekehykseen tämän tutkimuksen luvussa 5 Hyvinvointi ja onnellisuus. Teemat voidaan luokitella Erik Allardtin sosiologisen hyvinvointimallin mukaisesti elintason (*having*), yhteisyyssuhteiden (*loving*) sekä itsensä toteuttamisen (*being*) tarpeiksi. Elintason tarpeiden hyvinvointia tuottavaa vaikutusta tarkastellaan teemojen *elintaso, kulutustottumukset* sekä *asuminen* kautta. Yhteisyyssuhteiden tarpeita ja niiden hyvinvointia tuottavaa vaikutusta tarkastellaan vastaavasti teeman *sosiaaliset suhteet* avulla. Itsensä toteuttamisen tarpeisiin teemoista lukeutuvat *vapaa-ajan vietto, mielekäs tekeminen* sekä *työ ja koulutus*. Näiden teemojen kautta tarkastellaan itsensä toteuttamisen tarpeiden hyvinvointia tuottavaa vaikutusta. Teemoilla *työ ja koulutus* sekä *sosiaaliset suhteet*, etenkin perheen perustamiseen liittyvät, pyritään tutkimaan myös nuoren integroitumista yhteiskuntaan.

Teemalla *omat voimavarat* pyritään selvittämään haastateltavan näkemyksiä omista positiivisista puolistaan sekä vahvuuksistaan ja voimavaroistaan. Pohjana teemalle on Ojasen (2009, 32) teorian tieto siitä, että positiivinen omakuva on yhteydessä yksilön onnellisuuteen. *Uskonnon ja elämäntattomuksen* vaikutus yksilön hyvinvointiin on perusteltu Markku Ojasen Hyvinvoinnin käsikirjan (2009) pohjalta. Teemoilla *elämän ilot ja elämän vaikeudet* pyritään selvittämään haastateltavan omaa näkemystä elämänsä keskeisimmistä voimavariatekijöistä ja niiden puutteista hyvinvoinnin näkökulmasta.

Toisena tutkimuskysymyksenä tutkimuksessa on *Minkä tekijöiden kohderyhmä kokee vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa?* Tutkimuskysymykseen haetaan vastauksia seuraavien teemojen avulla: teemalla *tulevaisuudenkuva* pyritään selvittämään haastateltavan uskoa omaan tulevaisuuteensa ja sitä, millaisten asioiden hän kokee vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa. Teema pohjataan Ojasen Hyvinvoinnin käsikirjaan (2009). Pohjana teemalle toimii etenkin ajatus siitä, että positiivisella minäkuvalla sekä optimismilla ja toiveikkoudella on yhteys yksilön hyvinvointiin ja onnellisuuteen. Teemalla *yhteiskunta* pyritään selvittämään, miten haastateltava on integroitu yhteiskuntaan ja sitä, kokeeko hän yhteiskunnan vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa. Teoriapohjana teemalle on teoria nuoren integraatiosta yhteiskuntaan tämän tutkimuksen luvussa 8.3 sekä Erik Allardtin määritelmä itsensä toteuttamisen

tarpeesta. Teemalla *sosiaaliset suhteet* pyritään havainnoimaan haastateltavan sosiaalisten suhteiden merkitystä hänen hyvinvoinnilleen tulevaisuudessa. Sosiaalisia suhteita ja niiden merkitystä yksilölle on käsitelty luvussa 5.1 Eräitä hyvinvoinnin teoreettisia kuvauksia. Teemalla *omat voimavarat* pyritään tutkimaan haastateltavan näkemystä omien voimavarojensa yhteydestä tulevaisuuden hyvinvointiinsa. Hyvinvointiin ja onnellisuuteen liittyvä teoreettinen viitekehys on esitelty tässä tutkimuksessa luvussa 5 Hyvinvointi ja onnellisuus.

10.2 Tutkimusmenetelmä

10.2.1 Aineistonkeruumenetelmä

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan tietoa ilmiöstä, jota ei ole juuri tutkittu. Se on toimiva tutkimustapa silloin, kun halutaan saavuttaa tutkittavien oma näkemys asiasta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Tässä tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä voidaan parhaiten tarkastella laadullisella tutkimuksella, jonka aineiston hankinnanmenetelmänä käytetään teemahaastattelua ja analyysimenetelmänä teemoittelua.

Teemahaastattelu on melko avoin, ja vastaaja pääsee siinä halutessaan puhumaan varsin vapaamuotoisesti. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit on etukäteen määriteltä, mutta menetelmästä kuitenkin puuttuu strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Haastattelijalla ei ole varsinaisia kysymyksiä, vaan tukisanalista, jonka avulla hän voi varmistaa, että kaikki ennalta suunnitellut teema-alueet käydään läpi. (Eskola & Suoranta 1999, 86–87.)

10.2.2 Analyysitapa

Teemoittelu on yksi kvalitatiivisista analyysitavoista ja muistuttaa luokittelua. Nämä kaksi analyysitapaa eroavat toisistaan siten, että teemoittelussa lukumäärien sijasta korostuu teeman sisältö. Aineiston sisällöstä etsitään sellaisia asioita, joita teemasta on sanottu tai joita siihen mahdollisesti sisältyy. Teemoittelussa tarkastellaan aineiston analyysivaiheessa sellaisia aiheita, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Aiheet pohjautuvat usein teemahaastattelun teemoihin ja periaatteena on, että ainakin lähtökohtateemat nousevat esiin. Lisäksi aineistosta saattaa nousta esiin muitakin teemoja, joita voi olla hyödyllistä tarkastella. (Hirsjärvi & Hurme. 2001, 173.)

Ennen varsinaista teemojen etsimistä aineisto voidaan ryhmitellä esimerkiksi esittäjän tai alkuperän mukaan. Tämän ryhmittelyn jälkeen aineistosta ryhdytään etsimään varsinaisia teemoja. Tarkoituksena on löytää aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. Aineistoa järjesteltäessä teemoittain, kunkin teeman alle kootaan kustakin haastattelusta ne kohdat, joissa puhutaan kyseessä olevasta teemasta. Kyse on siis aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Tämä mahdollistaa vertailun tiettyjen teemojen esiintymisestä aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi. 2009, 93.)

Haastattelujen litteroinnin jälkeen voidaan esimerkiksi tietokoneen etsi-komennolla hakea käytössä olevia teemoja ja sitten järjestellä kaikkien haastateltavien teemat yhdeksi tiedostoksi. Tällöin niitä on helppo tarkastella yhdessä. Jokaiseen otteeseen on syytä silloin lisätä tunnistetieto, jotta myöhemmin voidaan tarkastella, mistä haastattelusta oli kyse. Toinen tapa, jolla voidaan teemoitella, on tallentaa kunkin henkilön tiedot yhteen tiedostoon, mutta käyttää siinä kuitenkin kullekin teemalle eri sivuja. Jatkossa yksittäiset sivut, jotka koskettelevat samaa teemaa eri haastateltavilta liitetään yhteen. Tällöin menetetään kuitenkin haastattelun ajallinen eteneminen. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 141–142.)

11 TUTKIMUSPROSESSI

Aliupseerikurssin ja Reserviupseerikurssin (jatkossa AUK:n ja RUK:n) suorittaneiden nuorten elämäntyyliä ei juuri ole aiemmin tutkittu. Armeijan piirissä hyvinvointia koskevia aiempia tutkimuksia on lähestytty terveystieteen näkökulmasta. Sosiaalista tai psykososiaalista hyvinvointia en onnistunut armeijassa olevien osalta löytämään. Aiempia sosiaalisista tai psykososiaalista hyvinvointia koskevaa tutkimusta on tehty esimerkiksi Stakesin hankkeeseen liittyvässä varusmies- ja siviilipalveluksen ulkopuolelle jääneiden miesten tutkivassa Time Out! Elämä raiteilleen -tutkimuksessa (Stengård, Appelqvist-Schmidlechner, Upanne, Parkkola, & Henriksson 2008).

Tutkimusprosessi lähti käyntiin joulukuussa 2009 tapaamisella, johon osallistuivat minun lisäksi kuusi muuta Voi hyvin nuori -hankkeelle opinnäytetyötä tekevää sosionomiopiskelijaa sekä osa opinnäytetöitämme ohjaavista opettajista. Suunnitelmaseminaari päätettiin pitää seuraavan vuoden helmikuussa. Tapaamisen jälkeen kukin ryhmän jäsen alkoi etsiä tietoa elämäntyyli-käsitteestä.

Seuraavan kerran ryhmämme kokoontui tammikuussa 2010, jolloin kävimme läpi elämäntyylistä selvittämämme asiat. Päätimme myös, mitä meidän on tehtävä ennen helmikuista suunnitelmaseminaaria. Helmikuussa tapasimme vielä kerran ennen suunnitelmaseminaaria, jolloin viimeistelimme opinnäytetyön suunnitelman. Suunnitelmaseminaarissa saimme opponoijilta ja ohjaavilta opettajilta kehittävää palautetta muun muassa teoriasta ja teemahaastattelusta. Seminaarin jälkeen perehdyimme teoriaan ja mietimme teorian pohjalta teemoja teemahaastatteluun (liite 1).

Maaliskuussa ryhmä kokoontui jälleen ja kävi läpi siihen mennessä valmistunutta teoriaa. Lisäksi sovittiin vielä etsittäviä asioita teoreettiseen viitekehykseen. Maaliskuussa ryhmä tapasi vielä toisen kerran, jolloin teoreettiseen viitekehykseen etsittäviä asioita jaettiin ryhmän jäsenten kesken. Maaliskuussa lähetin tutkimuslupa-anomukseni Vekaranjärven varuskunnan sosiaalikuraattori Riikka Sarapellolle, joka oli luvannut toimittaa sen eteenpäin Pääesikuntaan Helsinkiin. Seuraava ryhmän tapaaminen oli huhtikuussa 2010, jolloin hiottiin siihen mennessä valmistunutta tuotosta sekä laadittiin teemahaastattelurunko. Lisäksi tapaamisessa sovittiin, että kukin ryhmän jäsen tekee koehaastattelun teemahaastattelurungon toimivuuden tarkistamiseksi.

Toukokuussa sain Pääesikunnasta tutkimusluvan (liite 2) opinnäytetyölleni. Olin aiemmin ollut yhteydessä Vekaranjärven sosiaalikuraattoriin, joka oli lupautunut järjestämään haastatteluja varten tilat ja haastateltavat minulle. Esitin hänelle tuolloin toiveen saada haastella neljää AUK:n ja neljää RUK:n käynyttä asevelvollista. Toukokuussa testasin myös haastattelurunkoa sen toimivuuden toteamiseksi.

Kaikki kahdeksan haastattelua suoritin heinäkuun seitsemäntenä päivänä, koska tämä oli Karjalan Prikaatin toive. Haastateltavat olivat iältään 19–21-vuotiaita. Miehiä heistä oli seitsemän ja yksi nainen. AUK:n käyneitä eli alikersantteja ja RUK:n käyneitä, eli kokelaita oli kumpiakin neljä. Litteroin haastattelut tuoreeltaan heti seuraavalla viikolla. Analysointiprosessi lähti kivuttomasti käyntiin, koska haastattelut olivat vielä tuoreessa muistissa.

Elokuussa kokoonnuimme ryhmän kanssa viimeistelemään opinnäytetyömme yhteistä osuutta ja samalla kävimme läpi epäselviä asioita. Elokuun aikana hioin ja tarkistin kohderyhmäni teoriaosuutta, sekä myös teemoittelin haastattelut. Elo–syyskuun vaihteessa kirjasin tuloksia ylös. Tuloksien kirjaamisen aikana minulle syntyi jo jonkinlainen mielikuva tutkittavasta aineistosta.

Syyskuun alkupäivinä analysoin tuloksia ja kirjasin johtopäätöksiä sekä pohdintaa. Syyskuussa opinnäytetyöryhmällä oli vielä yksi tapaamiskerta, jossa mukana olivat myös lehtori Tuomo Paakkonen sekä Voi hyvin nuori -hankeen KyAMK:n Projekti-päällikkö Valdemar Kallunki. Heiltä saimme opinnäytetöihimme rakentavia lisäys- ja muutosehdotuksia. Esitarkastukseen jätin opinnäytetyöni 20.9.2010.

12 NUOREN AIKUISEN ELÄMÄNTYYLI JA VOIMAVARATEKIJÄT

Elämäntyyli- ja tapa sekä niihin liittyvät voimavaratekijät on esitelty tässä yhteisesti, koska molempia voidaan tarkastella samasta näkökulmasta. Haastatteluissa nämä nivoutuivat tiiviisti yhteen, eikä niitä tästä syystä ole mielekästä esitellä erillisesti.

12.1 Lapsuus

Lapsuudenkodista nuoret kertoivat, että siellä on pidetty sopivasti kuria ja heitä on myös tuettu elämän varrella. Seitsemän haastateltavan mielestä kotona ei ole ilmennyt mitään suurempia ongelmia tai vaikeuksia, vaan he pitivät lapsuudenkotiaan hyvänä ja normaalina. Yksi haastateltava koki vanhempien riitelyn aiheuttaneen aiemmin ongelmia, mutta vanhempien eron jälkeen tilanne oli kotona rauhoittunut. Kaksi nuorta nostaa äidin kotona olon lasten ollessa pieniä positiiviseksi asiaksi. Haastateltavat kuvailivat lapsuudenkotiaan näin:

”No äiti ja isä on ollu koko aika ja tukenut koko elämän matkan ja, voi sanoo, et ihan hyvä lapsuus on ollu.”

”Just se on periaattees niinku pitääki olla. Ei kauheen suurta vauhkoomist, mut sit mutsi pitää kurii ja tai ainaki yrittää kauheesti”

Kaikkien haastateltavien vanhemmat kävivät työssä. Vanhempien työurat koostuivat muun muassa suunnitteluinsinööristä, opettajista, maalarista, ja yrittäjistä. Kahdella haastateltavista toinen vanhemmista toimi opettajana ja kolmen haastateltavan vanhemmat olivat yrittäjiä. Yrittäjäperheiden äidit olivat olleet kotona lasten ollessa pieniä, mutta olivat sittemmin joko kouluttautuneet uusiin tehtäviin tai jatkaneet aiemmassa ammatissaan. Yhden haastateltavan vanhemmat olivat eronneet ja haastateltava asui isän kanssa. Yhden haastateltavan isä oli kuollut hänen ollessaan pieni. Yhdellä haastateltavista ei ollut lainkaan sisaruksia, muilla sisaruksia oli yhdestä neljään.

Lapsuuden ja nuoruuden tärkeimpiin tapahtumiin neljä haastateltavaa sisällytti urheilussa tai harrastuksissa menestymisen. Kaksi haastateltavista kertoi tärkeimpänä tapahtumana olleen sen, että vanhemmat ja varsinkin isä oli ollut harrastuksessa mukana tiiviisti:

”No, se on tärkeätä, et pienempään kun sen kiekon alotti, nii isä oli mukaan siin. Tai se oli niinku valmentajana ja tuki siin hommas, ku se vei mua aina sinne ja haki ja kyseli ja oli mukana omas reenis, ku ite reenas ja omatoimist reeni se oli siin mukana ja se niinku hoiti sitä hommaa.

Yksi haastateltava kertoi kokemuksesta, kun hän oli muuttanut uudelle paikkakunnalle, eikä tuntenut sieltä ketään:

”Ku me muutettii, ni mä en tuntenu täältä ketää, meni vähän aikaa, et istu sillee ojanpenkalla ja katteli, kun muut lapset leikki.”

Yksi nuorista kertoi perheen yhteisten matkojen olleen lapsuuden kohokohtia ja yhden nuoren mielestä aina jonkin loppuminen ja uuden aloittaminen oli hänelle erityisen tärkeää. Hän käytti esimerkkinä ala-asteen loppumista ja sitä, miten se vaikutti hänen elämäänsä:

”et vitsi ala-aste loppuu ja yläaste alkaa. Tälläsii miettii oikeesti, et tuntuu että elämä menee kokoajan eteenpäin.”

12.2 Elintaso (Having)

Vanhempiensa ja myös oman *taloudellisen tilanteen* haastateltavat kokivat olevan ja olleen lapsenakin hyvän. Kukaan nuorista ei nostanut esiin suurempia taloudellisia ongelmia lapsuudenkodissaan. Vain yksi haastateltavista mainitsi muistavansa, että nuorempana oli kotona ollut tiukempaa. Kaksi haastateltavaa muisti kotona olleen puhetta 90-luvun lamasta, mutta heidän mielestään se oli vain puheen asteella, eikä se ollut vaikuttanut suuremmin perheen talouteen. Elintasoaan haastateltavat kuvailivat näin:

”Puheist oon kuullu et on ollu lainoja ja just sillo laman aikaa yheksänkymmentä, mut ei niis, niist ollaa sit päästy ja emmä tiijä onks se ollu sillokaa niiku hirveen tiukalla ollu talous.”

”Ei multa oo mitää puuttunu. Kyl mulla on ollu Playstationii ja...”

Kulutustottumuksista nuoret kertoivat, että rahaa kuluu harrastuksiin, vaatteisiin, elektroniikkaan sekä baari-iltoihin. Neljä nuorista kertoi käyttävänsä rahaa harrastuksiin ja ravintolailtoihin. Kaksi mainitsi käyttävänsä rahaa elektroniikkaan, ja kaksi haastateltavaa kertoi rahaa kuluvan erilaisiin peleihin. Kolme haastateltavaa kertoi myös säästävänsä rahaa myöhempiä isompia hankintoja, kuten omaa kotia varten. Rahasta nuoret mainitsivat myös, että sitä on ollut riittävästi käytössä vanhempien taholta, mutta olisi mukava tienata omaa rahaa. Kulutustottumuksistaan nuoret kertoivat seuraavaa:

”No ihan elämisee ja harrastamisee ja oon säästäny vähän, et sais joskus ostettuu ihan oman talon.”

Raha nähtiin yleisesti vaihdon välineenä, jolla oli mahdollista ostaa itselleen hyvinvointia. Rahaan liitettiin myös turvallisuutta tuovia elementtejä:

”No se et sil saa ostettuu mitä haluaa, nii jotkut ostokset tuottaa taas mielihyvää ja sille...”

”Mä ainaki ite nään, et raha tuo sellasta tiettyä turvallisuutta ja tasautta, jos sitä on”

Asumisesta nuoret kertoivat, että he asuivat joko kaupungissa tai aivan sen välittömässä läheisyydessä. Seitsemän nuorista asui omakotitalossa, ja yksi nuori asui rivitalossa. Yksi haastateltavista oli muuttanut pois vanhempien luota, mutta muut asuivat vielä lapsuudencodeissaan. Kaupungissa asuvat arvostivat asuinympäristössään palvelujen saatavuutta. He myös totesivat oman asuinalueensa olevan suhteellisen rauhallinen ja turvallinen. Vain yksi mainitsi oman asuinalueensa läheisyydessä olevan hieman levottomampaa, mutta totesi lopuksi siellä saavan kulkea rauhassa. Asumisestaan haastateltavat kertoivat seuraavaa:

”Mä oon kaupungis asunu ja siin on kaikki palvelut lähellä.”

”Se on ihan mukava paikka, ei mikää paha sellanen. No, se on vähä sillee, et ei oo ihan keskustas mut ei ihan landel.”

Kaksi haastateltavista asui maaseudulla, mutta silti kaupungin välittömässä läheisyydessä. Maalla asuvat korostivat puheessaan sitä, että siellä on erilainen vapaus olla kuin kaupungissa. Heistä toinen oli kokeillut asua myös kaupungissa, mutta ei ollut kokenut kaupungissa asumista omakseen:

”Mie pari vuotta asuin kaupungissa ja mie totesin, ettei tää oo mun paikka ja oli ihan pakko päästä vaikka vuokralle tonne maaseudulle.”

”Mä tykkään siit, et on tilaa ympärillä ja et on sillai oma rauha ja sit sil-la mä vaan tykkään asua maalla.”

12.3 Yhteisyyssuhteet (Loving)

Sosiaalisista suhteistaan nuoret kertoivat, että suhdetta vanhempiin ja sisaruksiin pidettiin tärkeänä. Kaikki haastateltavat kertoivat perheen olevan merkittävänä tukena elämässä. Tosin perheen merkitys oli hieman muuttunut sitten lapsuusaikojen. Aiemmin lapsuudessa vanhemmat olivat olleet mukana esimerkiksi harrastuksissa, mutta nykyisin vähemmän. Kahdessa haastattelussa isän kanssa vietetty aika nousi erityisesti esiin:

”Ei iskää ja äitii viitti mihkää jättää, aika hyvin ne sponssaaki tos elä-mäs.”

”Se oli kyl hyvä, ku iskä teki paljo töitä ni, se oli sit isän ja lasten välistä aikaa ku oltii rinteessä sit se oli sellasta iskän kaa aikaa ja sit se oli sel-lasia omii juttui iskän kaa, mitä ei äitin kaa ollu.”

Sukuun haastateltavat kertoivat pitävänsä yhteyttä vaihtelevasti. Kolme haastateltavaa kertoi suvun asuvan lähialueella. Viidellä haastateltavalla sukulaiset asuivat hieman kauempana. Lähellä asuviin sukulaisiin pidettiin enemmän yhteyttä ja kauempana asuvia tavattiin toisinaan. Osa haastateltavista kertoi myös, että lapsuudessa suvun kanssa oli oltu enemmän tekemisissä. Yhteyksistään sukuun haastateltavat kertoivat seuraavaa:

”Et lapseen tuli oltua niitten, jotka asuu täs lähempään, mut ei enää sit suuremmin.”

”No, hirveesti en pidä yhteyksii, mut sit niiku aina kahvil käy ja mitä kerkeää, mut niiku yhteyksis pietää.”

Kaikki nuoret kertoivat ystävä- ja tuttavapiirinsä olevan laaja. He myös mainitsivat, että vaikka ystäväpiiri on laaja, niin läheisiä ystäviä on vain muutama. Lähimpiä ystävyyssuhteitaan he pitivät erittäin tärkeinä ja lähimmät ystävät liittyivät usein myös harrastuksiin. Ystävä- ja tuttavapiiriään nuoret kuvailivat näin:

”Mulla on aika paljon ystäviä, et on koulun kautta ja jalkapallon kautta ja muutenki harrastusten parista on tullu tosi paljo.”

”Hyviä kaveria on muutama, mut sellasii joitten kans voi lähtee johonki, niit on jonku verran.”

”On sellanen muutama hyvä ystävä, kelle voi kertoa ihan mitä vaa ja sitte siitä päästää ei-niin läheisii, aika paljo löytyy.”

12.4 Itsensä toteuttaminen (Being)

Työ ja koulutuksen osalta kaksi haastateltavista kertoi olevansa menossa työhön armeijan jälkeen ja viidellä oli jatko-opintopaikka tiedossa. Yhden haastateltavan kohdalla ei työ- eikä opiskelupaikasta ollut haastatteluhetkellä varmuutta. Kaikki nuoret olivat tehneet töitä myös aiemmin. Viisi kertoi olleensa pelkästään kesätyöissä, ja kolme haastateltavaa oli ollut vakinaisessa työsuhteessa. Neljä nuorista oli suorittanut lukion, kolme ammattikoulun ja yhdellä oli oppisopimuspaikka. Jatko-opintopaikoista nuoret mainitsivat muun muassa ammattikorkeakoulun ja yliopiston. Koulutuspaikoistaan nuoret kertoivat seuraavaa:

”Helsingistä, liiketaloutta ja sit mä ootan, Uppsalan yliopistos jos pääsis opiskelee”

”Tonne Metropolille. Kemiaa, se on niiku, tuntuu omalta.”

”Olin ajatellu, et poliisikouluun jos hakis.”

Vapaa-aikaansa nuoret viettivät ystävien ja harrastusten parissa. Kaikilla haastateltavilla oli jokin liikunnallinen harrastus, kuten jalkapallo, jääkiekko tai punttisalilla käynti. Kahden nuoren harrastuksiin kuuluivat myös moottoriajoneuvot. Yksi haastateltava sanoi käyneensä partiota. Yksi haastateltava kertoi harrastustensa liittyvän kulttuuriin, kuten piirtämiseen ja kirjallisuuteen. Haastatteluissa yksi mainitsi myös työnteon ja kaksi musiikin harrastuksikseen. Vapaa-ajan viettoaan nuoret kuvailivat seuraavasti:

”Harrastuksia mulla on kitaran soitto, autojen laitto ja sit kuntoilu ja kans kavereiden kanssa olo”

”Nyt oon sit harrastanu vaa työtekoo ja moottoriajoneuvoi, et nyt oon sit vaan pyöriny autojen ja moottoripyörien kaa.”

”Mä oon ollu partiossa kakstoista vuotta ja pelannu puulaakitiimiä futiksessa ja sit mä käyn lenkillä ja puntilla. Ite harrastin pieneen kaikkee.”

Omiin voimavaroihin haastateltavat sisällyttivät hyvin erilaisia asioita. Nuoret listasivat seuraavia seikkoja voimavaroikseen: kaksi haastateltavaa kertoi olevansa hyviä työntekijöitä, yksi haastateltava sanoi olevansa hyvä kuuntelija, yksi kertoi olevansa hyvä musiikissa, yksi nuori kertoi piirtämisen sekä kielitaidon olevan hänen elämänsä voimavaroja, yksi sanoi olevansa määrätietoinen ja tekevänsä sen minkä lupaa. Viisi haastateltavaa kertoi sosiaalisten suhteiden olevan voimavaroja heidän elämässä. Omista voimavaroistaan nuoret kertoivat näin:

”Saan jonku tehtävän, ni sit kans tehhää se.”

”Kyl mä tuun ihan hyvin juttuu ihmisten kaa ja sitte, emmie nyt kyl mikä ihän tyhmäkää oo ja fiksu.”

”No motivaatio tehä asioita, jos nii ku oikeesti tuntee et siit voi saaha jotain irti, nii sillon jaksan painaa ja olla skarppina loppuu asti ja sit tota sosiaalinen.”

”Mie osaan englantia aikastaas hyvi ja muitaki kielii ihan kohtalaisesti ni sen mie nään, että... ja sit tota toi taiteellisuus seki on omalla tavallaa. Siit saa ittellee iloa ja muillekkii.”

Uskonto tai elämänkatsomus ei juuri näkynyt haastateltavien arjessa. Kaikki nuoret kertoivat olevansa evankelisluterilaisia. He mainitsivat käyvänsä kirkossa suvun häissä ja hautajaisissa, mutta muuten eivät kokeneet olevansa kovinkaan uskonnollisia. Yksi nuorista kertoi uskovansa jollain lailla jumalaan, mutta muut eivät tätä erikseen maininneet. Kaikki haastateltavat sanoivat kunnioittavansa kristillisiä arvoja, joita koulun ja koulun kautta olivat saaneet:

”Mun mielestä kirkos on ihan mukava käyä, mut emmä siis hirveest ajattele noit asioita.”

”No, mä en nyt ehkä oo sieltä uskovaisimmasta päästä, mut kyllä se kuuluu mun, käyn joulukirkot sun muut ja kyllä se on sellanen selkäranka”

”No, mä pidän niitä arvoja ainaki kunniassa. Et mä en ole, en nää itteeni ainakaa tässä elämänvaiheessa mitenkää, en nää itteeni uskovaiseks, mut olen kuitenkin ainaki koulun kautta tietonen niistä niiku tota raamattusta ja tälläsistä ja tota kyllä nään että ne on ihan kunnon arvoja minkä mukaan voi elää ja haluuki elää, et en niiku, yritän olla tasapuolinen kaikille ihmisille ja tähä mennessä oon huomannu, et siit on pelkkää hyötyä, ni kyl pidän moraalisia arvoja kunniassa, hyvin paljon.”

12.5 Elämän ilot ja vaikeudet

Elämän iloista kaikki haastateltavat mainitsivat sosiaalisten suhteiden tuovan mielihyvää ja tuottavan iloa. Ystäviä ja perhettä pidettiin erittäin tärkeänä onnellisuuden aspektina. Myös harrastukset mainittiin neljässä ja vapaa-aika kolmessa haastattelussa iloa tuottavina asioina. Yksi haastateltavista mainitsi terveyden elämänilokseen. Elämän iloikseen nuoret kuvasivat seuraavia asioita:

”Perhe ja harrastus, ne on ainaki kaks semmosta tärkeintä. Ilman niitä ois aika kurjaa olla.”

”No että itellä menee hyvin, ettei oo kenenkää kans mitää riitoja ja tai suurempii ainakaa ja läheisil menee suht hyvin ja sit terveys kunnos.”

Elämän vaikeuksista kaksi nuorista mainitsi koulutuspaikan saamisen olevan hieman haasteellista. Yhden haastateltavan mielestä sosiaalisen kanssakäymisen vastakkaiseen sukupuoleen tuottaneen hänelle hankaluutta elämässä ja yksi haastateltava kertoi työpaikan löytymisen aiheuttavan päänvaivaa. Loput nuorista eivät nähneet elämässään olevan mitään suurempia vaikeuksia. *Elämän vaikeuksista* haastateltavat kertoivat seuraavaa:

”Ehkä toi koulutus, tai ku ei pääse mihkää kouluu.”

”Ei mul nyt mitää isompaa tu mielee”

”No, äiti vähän kuumottaa, et duunipaikka pitäis löytyä. Ei siin nyt sen suurempii huolii oo.”

13 NUOREN AIKUISEN HYVINVOINTI TULEVAISUUDESSA

13.1 Tulevaisuudenkuva

Tulevaisuudenkuva oli koko ryhmällä melko samanlainen. He korostivat sosiaalisten suhteiden merkitystä sekä taloudellista asemaa ja statuksen merkitystä hyvinvoinnilleen tulevaisuudessa. Kaikissa haastatteluissa esiintyi tulevaisuuden tavoitteina oman kodin hankkiminen, parisuhteen löytäminen tai jatkuminen, lapset sekä työpaikka. Kolme haastateltavaa mainitsi koulutuksen loppuun saattamisen olevan tulevaisuuden tavoitteena. Yksi haastateltava mainitsi olevansa työssä viiden vuoden kuluttua. Yksi haastateltava kertoi itse rakentamansa omakotitalon valmistumisesta. Tulevaisuudessaan nuoret kertoivat seuraavaa:

”Mä oon saanu opinnot loppuun tai opiskelen yliopistossa”

”Mie olen valmistunu ja työpaikka löytyy sitte ja siitä se sit lähtee.”

”Oma ite rakenettu omakotitalo siin xxx. Mul on jo paikka katottu valmiiks, mist sen tontin hommaan ja laitan siihen talon ja luultavasti sillon on se koira ja muksu ja toivottavasti sama emäntäki.”

13.2 Yhteiskunta

Yhteiskunnallisista asioista haastateltavilla oli monenlaisia käsityksiä. Työllisyyden ja työnsaannin he kokivat olevan haasteellista nykyisin. Kolme haastateltavaa luotti kuitenkin täysin koulutuksen ja armeijan jälkeiseen työllistymiseen, muita haastateltavia työllistyminen hieman mietitytti. Kädentaitojen ammattiryhmällä koettiin olevan paremmat työllistymismahdollisuudet kuin akateemisilla aloilla. Työllisyystilanteesta haastateltavat kertoivat näin:

”Kyl niit ainaki lehes näkyy, haetaa automaatioasentajii vähän joka paikkaa”

”...että ku niitä professuureja ja tällisiä ei nii hirveesti ole, ni jokainen ei voi päästä siihen haluamaansa työhön heti.”

Yhteiskunnan erilaisista tukimuodoista haastateltavilla ei juuri ollut kokemusta. Tukimuotoina he pitivät lähinnä rahallista tukea. Näistä he mainitsivat lapsilisät, opintotuen sekä toimeentulotuen. Yksi haastateltava oli käynyt selvittämässä Kelassa toimeentulotuen määrää, eikä ollut siihen kovin tyytyväinen. Kukaan haastateltavista ei vielä ollut saanut opintotukea, mutta kaksi haastateltavaa mainitsi opintotuen riittävän nykymuodossaan elämiseen. Yksi haastateltava oli sitä mieltä, ettei opintotuki ole riittävä. Yhteiskunnan tukimuodoista haastateltavat kertoivat seuraavaa:

”Kyl niil jokainen pystyy elämään ja tulemaa toimee, ainaki tähän asti on näyttänyt tulevan.”

”Mä kävin Kelassa viime torstaina ja kyseles ihan työttömyystukee ja ei niil nyt hirveest tuu. Ei rellestetä, ei varmaan sillä opintotuellaakaan...”

Koulutuspaikoista viisi haastateltavaa kertoo, että lähialueelta löytyy hyviä koulutusmahdollisuuksia. Neljä haastateltavan mielestä esimerkiksi Lahti, Lappeenranta ja Helsinki ovat myös tarpeeksi lähellä ja näiden laajentavan kouluttautumismahdolli-

suuksia lähialueen lisäksi. Yksi haastateltava kertoi, yliopiston puuttumisen lähialueelta olevan heikkous. Kaksi haastateltavaa sanoi opiskelemaan pääsyn olevan hankalaa pääsykokeiden vuoksi. He kokivat pääsykokeisiin lukemisen olevan heille ylivoimaista, varsinkin armeija-aikana. Toinen heistä kertoi hakeneensa Ruotsiin yliopistoon, koska siellä pääsee opiskelemaan pelkkien arvosanojen perusteella. Koulutuspaikoista nuoret kertoivat näin:

”Lahti, Lappeenranta, Helsinki on lähellä kuka tarvitsee muita koulutuspaikkoja”

”Täl alueel on voisin sanoo ehkä vähän heikko. Et kyl sen huomaa, ettei oo yliopistokaupunki, et se ois ihan kiva homma. Et kuitenkaa ammattikorke ei tarjoo ihan sitä kaikkee, sillee.”

Oman paikkakunnan aluekehityksestä haastateltavat olivat montaa mieltä. Kuntien yhdistymistä kolme haastateltavaa piti huonona asiana, joka on jarruttanut varsinkin yksityisyrityksen arkea kovasti. Yksi haastateltava kertoi kuntien yhdistymisen olevan hyvä asia, koska se tuo alueelle vaurautta sekä palveluita. Tosin hän mainitsi, että kuntien yhdistymisen tuoma todellinen vauraus näkyy vasta kymmenien vuosien päästä. Yksi haastateltava kertoi, että jos suurella tuotantolaitoksella omassa kunnassa menee huonosti, niin toden näköisesti koko kunnalla menee silloin huonosti. Samalla hän mainitsi, että koska kyseisellä laitoksella menee nyt hyvin, niin koko kunnan työllisyysasiat ovat paremmin. Kolme haastateltavaa ei ollut vielä muodostanut erityistä käsitystä aluekehityksestä, vaan he totesivat sen olevan heidän käsityksen mukaan varmaan hyvän. Aluekehityksestä haastateltavat kertoivat seuraavaa:

”No se muuttu helvetin vaikeeks ku kolme vuotta ollaan (tehty töitä) siin, ni ensimmäinen mikä oli tosi vaikeeta ni, maksut tulee myöhässä ja toi kiertää montako paikkaa? Ennen ku ne meni yhtee paikkaa ja sielt tuli se raha ja ainaki omalta kohalta on menny helvetin vaikeaks.”

”Näkee et rahaa alkaa virtaa huomattavast enemmän, ku on iso kaupunki. Ja kaikkien kuntien varat on yhdistetty, ni pystyy paljo tehokkaammin sillee sitä imagoa ja palveluita kehittämään.”

13.3 Sosiaaliset suhteet

Tulevaisuuden hyvinvoinnin yksi tärkein tekijä haastatteluissa oli sosiaaliset suhteet. Kaikki haastateltavat rakentavat tulevaisuuttaan perheen sekä ystävien ympärille. He kaikki mainitsivat haluavansa myös parisuhteen sekä lapsia:

”...että mä olisin kihloissa, ehkä jopa naimisissa. Mul ois hyvä duuni-paikka. Oma kämppä mis myö asuttas. Se ois semmonen melkee lapsii vaille valmis paketti.”

”No, varmaa just se, että se perhe ja ystäväpiiri pysyy siin samaan, eikä rupee vaihtuun ja saa olla niitten kans tekemisis, nii varmaa se on isoin.”

13.4 Omat voimavarat

Omien voimavarojen ja vahvuuksien kohdalla kuusi haastateltavaa kertoi olevansa sosiaalisia ja hyvin ihmisten kanssa toimeentulevia. Harrastukset ja ystäväpiirin kaikki haastateltavat mainitsivat voimavaroiksi ja he kertoivat saavansa niistä mielihyvää. Viisi nuorista mainitsi olevansa määrätietoisia ja yritteliäitä. Seitsemän haastateltavista sanoi olevansa tyytyväisiä elämäänsä ja siihen miten sitä ovat eläneet. Yksi haastateltava oli sitä mieltä, että joitakin asioita olisi voinut tehdä myös toisin. Omia voimavarojaan nuoret kuvailivat seuraavasti:

”No mä oon ehkä semmonen aika ilonen ja sosiaalinen ihminen. Tykkään tulla olla ihmisten kanssa ja tulen niien kans jopa toimeen ja et siin on ehkä mun sellaset valttikortit.”

”Yrittämisen halu on kova. Se on se vahvin”.

”Pienii asioit vois olla paremmin, mut sitte neki alkaa olla liian luksusta sitte”

14 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksen perusajatuksena on ollut selvittää nuorten elämäntyyliä ja siihen liittyvää hyvinvointia, sekä nuorten uskoa tulevaisuuteen. Nuorten elämäntyyliä ei ole Suomessa juuri tutkittu, vaan tutkimukselliset lähtökohdat ovat olleet aikuisväestössä. Nuorten hyvinvointia on aiemmin tutkittu lähinnä pahoinvoinnin näkökulmasta ja siksi hyvinvoinnin tutkiminen tuntui erittäin mielenkiintoiselta ja mahdollisesti uutta tietoa antavalta tilaisuudelta.

Teemahaastattelun käyttö tutkimuksessa osoittautui hyväksi ratkaisuksi, koska se antoi haastateltaville vapauden kertoa elämästään autenttisella äänellä. Toisaalta teemahaastattelussa haastattelijalla on myös mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä juuri siitä aihepiiristä, johon hän haluaa tarkemman vastauksen. Jos käytössä olisivat olleet esimerkiksi lomakkeet, olisi osa tärkeästä tiedosta saattanut jäädä piiloon. Nuorten itsensä tuottama tieto on ensiarvoisen tärkeää siksi, että silloin voidaan vaikuttaa parantavasti juuri niihin seikkoihin, jotka he kokevat ongelmiksi tai voimavaroiksi hyvinvoinnin näkökulmasta.

Haastateltavien nuorten osalta törmäsin moneen otteeseen siihen, että eri haastateltavien kertomukset olivat samankaltaisia. Pohdin syytä näiden kertomusten yhtenevyyteen pitikin opinnäytetyöprosessia. Haastatteluryhmän elämäntyyli ja hyvinvointi vaikuttivat rakentuvan samankaltaisista asioista. Tutkittavan joukon mahtuminen melko pieneen kehykseen mietitytti myös tutkimuksen aikana. Asumismuodon, harrastusten ja vanhempien tulotason samankaltaisuus olivat melko hämmästyttäviä. Mietin, oliko Vekaranjärven sosiaalikirjasto Riikka Sarapellon suorittama esikarsinta tutkittavista osunut vahingossa tietynlaisiin henkilöihin, vai onko todella näin, että kaikki aliupseeri- ja reserviupseerikurssin suorittaneet ovat näin yhtenäinen ja samankaltainen joukko. Pohdin myös aliupseeri- ja reservikurssin valintamenettelyn aukottomuutta ja sitä, miten vain tietty samankaltainen aines läpäisee testit. Valintamenettelyssä puolustusvoimat esittelee korostuvan tietyt ominaisuudet ja mahdollisesti aiemmin peruskoulutuskaudella osoitetut kyvyt. Puolustusvoimat pitää valintamenettelyä ehdottoman tasapuolisena ja oikeudenmukaisena, johon vanhempien ammatti tai koulutustausta ei vaikuta. (Maavoimien Esikunta 2010, 26.) Toisaalta tässä kohden täytyy muistaa, että tutkittava joukko on sängen pieni, eikä tutkimuksen tuloksia voi täysin yleistää kaikkia AUK:n ja RUK:n käyneitä nuoria koskevaksi.

14.1 Nuorten elämäntapa ja -tyyli

Haastateltujen nuorten elämäntyylille antoi leimansa urheilullisuus, sosiaalisuus ja tietynlaiset kulutustottumukset sekä päämäärätietoisuus. Nuoret vaikuttivat olevan erittäin urheilullisia ja he harrastivat urheilussa pääosin joukkuelajeja. Näistä olivat esimerkkeinä jääkiekko ja jalkapallo. Joukkuelajit kehittävät nuorissa sosiaalisia taitoja ja nuorille ystävien hankkiminen ja sosiaalinen kanssakäyminen voivat olla merkittäviä motivaatiotekijöitä liikkumiselle. (Francke 2006,10.) Sosiaalisuuttaan nuoret ilmensivät olemalla erittäin aktiivisia sosiaalisessa kanssakäymisessä. Haastatteluissa ilmeni, että kaikki mainitsivat ystäväpiirinsä olevan suuren ja kavereita tavattiin mahdollisimman usein. Monet nuorista myös mainitsivat omia vahvuuksia kysyttäessä olevansa sosiaalisia ja hyvin ihmisten kanssa toimeentulevia. Haastateltavilla nuorilla vaikutti olevan hyvä elintaso, ja rahaa heillä tuntui olevan käytettävissä riittävästi. Rahojaan he käyttivät pääosin omiin tarpeisiinsa, vaatteisiin, juhlimiseen sekä harrastuksiin. Tutkittavista nuorista useimmat olivat suuntaamassa jatko-opintoihin esimerkiksi ammattikorkeakouluun tai yliopistoon, joka mielestäni kertoo heidän pyrkimyksistään suunnata katsettaan tulevaisuuteen kouluttautumalla haluamaansa ammattiin. Tulevaisuudesta kysyttäessä, nuoret kertovat siitä tavalla ”minä olen”, jonka voi tulkita niin, että he toteuttavat itselleen asettamansa tavoitteet. Verratessa tutkittavien nuorten elämäntyylisiä kertomia asioita Kansallisen Nuorisotutkimuksen 2010 aineistoon, voidaan sanoa heidän kuuluvan *itsevarmojen* joukkoon. Toisaalta pieniä viitteitä myös muihin Kansallisen Nuorisotutkimuksen 2010 nuorten elämäntyyleihin oli nähtävissä, mutta päällimmäisenä ja vahvimpana heistä nousi kuva *itsevarmoista*.

14.2 Nuorten hyvinvoinnin voimavaratekijät

Tutkimuskysymykseen *Mitkä ovat keskeiset voimavaratekijät ja niiden puutteet hyvinvoinnin näkökulmasta nuorten aikuisten elämäntyylissä ja -tavassa?* etsittiin vastausta Allardtin (1976) hyvinvoinnin ulottuvuuksien: elintaso (Having), yhteisyyssuhteet (Loving) ja itsensä toteuttaminen (Being) mukaan. Tutkittavan kohderyhmän osalta hyvinvointi oli löydettävissä selkeästi haastatteluista. Pahoinvointia ei ollut juuri erotettavissa ja koko ryhmää koskevaa yhtenäistä pahoinvoinnin aiheuttajaa ei pystynyt haastattelujen perusteella nimeämään. Tutkittavien nuorten kohdalla pahoinvointia aiheuttavat asiat koettiin lähinnä lievästi elämää haittaaviksi seikoiksi ja nämä eivät nousseet mitenkään erityisen vahvasti esiin. Analysoidessani tuloksia huomasin yhden

kiintoisan seikan haastatteluissa. Ne nuoret, joiden vanhemmat olivat yrittäjiä, vaikuttivat itsekin olevan erittäin yritteliäitä. He olivat esimerkiksi tehneet erilaisia töitä ahkerasti nuoresta iästään huolimatta, ja kaksi heistä oli myös jatkamassa vanhempiansa viitoittamalle uralle. Heidän kohdallaan voisi puhua elämäntavan periytyvyydestä, koska selkeät merkit siihen viittasivat.

Erik Allardtin mukaan *elintason* kohdalla voidaan puhua hyvinvoinnista, kun yksilön fysiologiset tarpeet tulevat täytettyä. Tämä tarkoittaa, että ihmisellä on oltava riittävä määrä esimerkiksi ravintoa, lämpöä ja perusmäärä turvallisuutta. Näitä tarpeita on mahdollista tyydyttää rahan avulla. (Allardt 1976, 39.) Taloudellisesti tutkittavat nuoret vaikuttivat voivan hyvin. Kukaan heistä ei maininnut olevansa suuresti huolissaan rahasta. Rahaan suhtauduttiin melko mutkattomasti ja sitä vaikutti olevan käytössä nuorilla riittävästi. Myös sillä nuorella, joka oli jo mukana työelämässä ja asui omillaan, rahaa vaikutti olevan tarpeiden mukaan. Haastateltavat nuoret vaikuttivat tulevan hyvin toimeentulevista perheistä, myös ne kaksi joilla oli vain toinen vanhemmista taloudellisessa vastuussa. Nuorten kertomuksista nousi rahaa käsiteltäessä mielikuva, että he olivat saaneet kaiken tarvitsemansa materian vanhemmiltaan, joko rahan tai tavaran muodossa. Mielenkiintoinen seikka joka nousi esiin nuorten haastatteluissa oli se, että he kokivat yhteiskunnan tukimuodot vain rahalliseksi tueksi. Rahallisia tukia esimerkiksi opintotukea he itse eivät olleet sen hetkiseen elämäänsä mennessä saaneet tai tarvinneet. Kaikkien haastateltavien vanhemmat olivat työelämässä ja heillä vaikutti olevan vakituiset kohtuulliset tai paremmat kuukausitulot. Tämä mielestäni heijastui haastateltavien asumismuodoissa suorastaan hämmästyttävästi: seitsemän heistä asui omakotitalossa ja yksi haastateltava rivitalossa. Vaikka otos oli pieni eikä yleistävää johtopäätöstä ole mahdollista vetää, niin on mielenkiintoista miten samankaltainen ryhmän eri yksilöiden sosiaalinen status on. Vaikka nuorten rahankäyttöä leimasi jonkinasteinen huolettomuus yleisellä tasolla, niin kolme haastateltavaa kertoi olevansa melko säästäväisiä ja pitävänsä rahaa tallessa ”pahan päivän varalle”. Tämän koettiin lisäävän turvallisuutta, koska ei tahdottu ”pudota tyhjän päälle”, jos jotakin odottamatonta tapahtuisi.

Ihmisellä on tarve olla tekemisissä muiden ihmisten kanssa sekä kuulua sosiaalisten suhteiden verkostoon. Nämä asiat kuuluvat tarpeentyydytyksen luokkaan *yhteisyyssuhteet*. *Yhteisyyssuhteisiin* lukeutuvat muun muassa: perhe, ystävät sekä kuuluminen johonkin paikkaan. (Allardt 1976, 43.) Sosiaaliset suhteet näyttäytyivät ensiarvoisen

tärkeinä hyvinvoinnin aspekteina. Haastatteluista kaikki mainitsevat ystävien ja perheen olevan tärkeitä voimavaroja elämässä. Suhdetta vanhempiin ja sisaruksiin haastateltavat pitivät kaikki erittäin tärkeänä, ja he kokivat perheen tukeneen heitä elämän varrella. Perhe koettiin tämän tutkimuksen valossa tärkeäksi lapsuuden ja nuoruuden tukipilariksi, johon on voinut turvautua tähänastisen elämän aikana. Perheen, suvun ja ystävien tuki vaikuttikin olevan juuri se asia, josta tämän ryhmän nuoret ammensivat hyvinvointiaan. Toisaalta perheen ja varsinkin suvun merkitys haastateltavien nuorten elämässä oli hieman menettänyt alkuperäistä lapsuudessa koettua merkitystään sitä mukaa, kun ystävä- ja kaveripiiri oli tullut nuoren elämään läheisemmin mukaan. Ystävyyssuhteita varsinkin lähimpiin ystäviin pidettiin haastatteluissa erittäin tärkeinä. Nuoret kokivat, että lähimmille ystäville oli esimerkiksi mahdollista puhua kaikista asioista, joita elämässä tulee eteen. Vapaa-aikaa nuoret viettivät pääosin ystävien kanssa. Toisaalta jäin miettimään, ylikorostaako heidän sen hetkinen tilanteensa armeijan kontrolloidussa ilmapiirissä juuri tätä osa-aluetta jotenkin. Onko esimerkiksi rajoitetulla mahdollisuudella tavata ystäviä ja perhettä vaikutusta siihen, että sosiaaliset suhteet korostuvat nuorten ajatuksissa? Pohdin myös sitä, että tämän ryhmän ikäisillä (19–21-vuotiailla) saattaa vielä itsenäistymisprosessi ja kotoa irtautuminen olla kesken ja näin ollen kavereiden sekä ystäväpiirin merkitys korostuu entisestään.

Itsensä toteuttaminen on tärkeä hyvinvoinnin osatekijä, koska yksilöllä on tarve mielekkääseen tekemiseen, jonka kautta hän voi tulla arvostetuksi ja tuntea olevansa jossain asiassa korvaamaton (Allardt 1976, 48). Harrastukset, niissä menestyminen ja niiden mukanaan tuomat ystävyyssuhteet vaikuttivat olevan haastateltavien nuorten kohdalla hyvinvointia tuottavia asioita. Nuoret kertoivat harrastuksen olleen tärkeä siltä kannalta, että sieltä sai uusia ystäviä. Kaksi haastateltavaa mainitsi erikseen vanhempien kanssa yhdessä harrastamisen olleen tärkeää. Aiemmin aloitettuja harrastuksia oli mahdollisuuksien mukaan jatkettu myös armeija-aikana. Yksi haastateltava kertoi aloittaneensa armeijassa juoksu- ja punttisaliharrastuksen, koska iltaisin oli paljon ylimääräistä aikaa, jolloin voisi tehdä jotain itseään miellyttävää. Armeija-aikana harrastusten koetaan olevan tärkeää omaa aikaa, jolloin voi irtautua palveluksen rutiineista. Toisaalta se nuori, joka oli aloittanut juoksu- ja punttisaliharrastuksen palvelusajanaan kertoi tehneensä sen siitä syystä, että olisi jotain muuta tekemistä kuin istua sotilaskodissa illan vapaa-ajalla. Tämä kertoo minusta siitä, että vapaa-aika koetaan tärkeäksi jatkumoksi virka-ajalle ja että vapaa-aikana nuorella on pyrkimys toteuttaa itseään.

14.3 Nuorten hyvinvointi tulevaisuudessa

Tutkimuskysymykseen: Mitkä tekijät kohderyhmä kokee vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa? Haastateltavat nuoret vaikuttivat tyytyväisiltä haastattelua edeltävään elämäänsä, eivätkä halunneet siihen suuria muutoksia. Muutamia nuoria hieman mietittytti opiskelu- tai työpaikka haastatteluhetkellä, mutta muilta osin heillä vaikutti asiat olevan kunnossa. Haastateltavien tulevaisuudenkuva oli myönteinen, ja he olivat orientoituneet vahvasti tulevaisuuden suuntaan. Haastatteluissa nousi vahvasti esiin yhteisyyssuhteiden merkitys nuorten tulevaisuuteen. Nuoret kokivat, että läheisillä ihmisillä on suuri vaikutus heidän hyvinvoinnilleen nyt ja tulevaisuudessa. Elämän perusasioiden kodin, toimeentulon ja yhteisyyssuhteiden yhteismerkitys näyttäytyi vahvana kohderyhmän tulevaisuudenkuvassa. Jokainen haastateltava näki itsensä tulevaisuudessa omassa perheessään, omistamassaan kodissa ja tekemässä itselleen mieleistä työtä, johon he olivat joko hankkimassa tai hankkineet koulutuksen. He kokivat myös itse olevansa vastuussa omasta pärjäämisestään ja olivat valmiita tekemään töitä sen eteen.

14.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta voidaan arvioida reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla. Reliabiliteetin avulla tarkastellaan sitä, saadaanko tutkimuksen avulla luotettavaa tietoa todellisuudesta ja onko se mahdollisesti toistettavissa. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa aineiston analyysimittarit ovat päteviä eli ne mittaavat sitä, mitä niiden on tarkoitus mitata. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 186.)

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeintä arvioida tutkimuksen luotettavuutta ja uskotavuutta. Laadullisessa tutkimuksessa tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia ja tutkimuksessa käytetyllä menetelmällä on kyettävä tutkimaan sitä, mitä on tarkoituskin tutkia. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 184.) Tässä tutkimuksessa käytetty teemahaastattelu antoi mielestäni hyvin vastauksia tutkittaviin aiheisiin. Nuorten elämäntyyli ja hyvinvointi tulivat hyvin esille teemahaastattelun keinoin. Teemahaastattelurunko oli laadittu siten, että haastateltavalle annettiin mahdollisuus suhteellisen laajasti kertoa omasta elämästään. Haastattelijalle oli laadittu myös apukysymyksiä, jotta tutkittava asia tulisi varmasti esiin haastattelun kuluessa. Testasin myös haastattelua ennen sen käyttöönottoa, jotta siinä mahdollisesti piilevät ongelmat nousisivat esiin. Lisätäkseen haastattelujen luotettavuutta kerroin haastateltaville, etteivät heidän nimensä tulisi

valmiiseen työhön näkyviin. Kerroin nuorille myös sen, että haastattelut ovat ehdottoman luottamuksellisia. Lisäksi kysyin sopiiko haastateltaville, että käytän tallentamiseen nauhuria ja kerroin, että haastattelut aion pyyhkiä nauhalta heti kun olen ne littäroinut.

Yhtenä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden mittarina voidaan pitää sitä, että tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä tai siirrettävissä myös muihin kohteisiin tai tilanteisiin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 176). Mielestäni tutkimus on siltä osin luotettava, että tutkimusta on mahdollista käyttää yleisemmin nuoria tutkittaessa. Tutkimus on laadittu siten, että se sopii eri kohderyhmille ja eri-ikäisille nuorille. Tutkimusta voisi myös käyttää siten, ettei varsinaista kohderyhmää ole, vaan haastateltavat olisi mahdollista valita satunnaisesti jostakin nuorisoryhmästä ilman etukäteisjaottelea.

Olin suunnitellut haastattelutilanteen hyvin tarkkaan etukäteen ja ajatellut, että pyrkisin olemaan johdattelematta nuorten vastauksia. Todellisuudessa näin ei kuitenkaan aivan käynyt. Olin haastatellut kolme nuorta, kunnes tajusin kysyneeni heiltä: onko heillä tyttö- tai poikaystävää siten, että pojalta kysyin tyttöystävästä ja tytöltä poikaystävästä. Kysymykseni oli viitannut perinteiseen mies - nainen –parisuhdekäsitykseen, vaikka nykyisin parisuhteella voidaan käsittää myös kahden saman sukupuolen edustajan liittoa. Oikaisin kuitenkin tämän virheen loppuhaastattelujen kohdalla. Lopputulokseen tällaisella virheellä ei ole merkittävää vaikutusta, mutta antoi minulle haastatteluhetkellä varoituksen siitä, miten helposti virheitä saattaa tehdä.

Itse haastattelutilanne olisi voinut mielestäni olla erilainen, kuin minkälaiseksi se muotoutui. Haastattelin vastaajat sosiaalikuuraattori Riikka Sarapellon huoneessa, hänen ollessa pääosin paikalla. Ylimääräisen henkilön läsnäololla saattoi olla vaikutusta haastattelujen luotettavuuteen ja siihen mitä nuoret halusivat kertoa. Pyrin sosiaalikuuraattorin läsnäolosta huolimatta luomaan luottamuksellista haastattelukulttuuria kuuntelemalla haastateltavia tarkoin sekä vuorovaikutteen avulla.

14.5Jatkotutkimuskysymykset

Haastattelut tehtiin aivan asepalveluksen viimeisinä päivinä, ja nuorten katseet olivat suuntautuneet selkeästi kotiin pääsyyn ja tulevaisuuteen. Mietittäväksi tästä tutkimuksesta jäi, millaisia kertomuksia ja vastauksia olisi saatu, jos haastattelut olisi tehty

esimerkiksi aliupseeri- ja reservikurssin alussa. Vaikuttiko lähestyvä siviilinpaluu nuorten haastatteluissa kertomiin asioihin mahdollisesti vääristävästi ja olivatko nuorten vastaukset positiivisempia, kuin mitä he todellisuudessa ajattelivatkaan? Uuden tiedon tuottamisen kannalta tärkeä seikka voisi olla tutkia esimerkiksi onko eri kohde-ryhmien elämäntyyli- ja hyvinvoinnissa jotain yhtenevää. Tällainen tutkimus auttaisi näkemään esimerkiksi yhteyksiä eri elämäntilanteissa olevien nuorten kokemuksista hyvinvointiin. Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla: Millainen on nuorten hyvinvointi AUK:n ja RUK:n alkuvaiheissa?

LÄHTEET

Aalto-Kallio, M. 2004. Nuorten kokemaa yksinäisyys ja sen yhteys tulevaisuusorientaatioon. Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20071067> [viitattu 15.9.2010].

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R., & Vilen, M. 1999. Nuoren aika. Porvoo; Helsinki: WSOY.

Ala-Kiiskilä, A. 2007. Summan tehdas suljetaan. Kymen Sanomat. 26.10.2007. Saatavissa: http://www.kymensanomat.fi/page.php?page_id=5&news_id=200734256563. [viitattu 23.8.2010].

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY

Aro, J. & Jokivuori, P. 2010. Klassinen sosiologia ja moderni maailma. Helsinki: WSOYpro Oy.

Asevelvollisuuslaki 28.12.2007/1438

Bergström S. & Leppänen A. 2005. Yrityksen asiakasmarkkinointi. Helsinki: Edita.

Ekamin koulutustarjonta. 2010. Etelä- Kymenlaakson ammattiopisto. Saatavissa: <http://www.ekami.fi/index.asp?link=37>. [viitattu 23.8.2010].

Elovainio, M. Metsäranta, T. & Kivimäki, M. 2002. Ennustaako varusmieskoulutus työelämään sijoittumista? Tutkimus vuosina 1955, 1960, ja 1965 syntyneistä miehistä. Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus. Julkaisusarja A/4/2002. Järvenpää: Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.

Elämäntyyliyhdytys. 15/30-kerhon internetsivut. Saatavissa: <http://1530kerho.fi>. [viitattu 24.9.2010].

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. p. (1.p. 1998). Jyväskylä: Gummerus.

Francke, P. 2006. Merivoimat osana Suomen suurinta kuntokoulua. Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma Liikuntatieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/9330/URN_NBN_fi_jyu-2006186.pdf?sequence=1 [viitattu 16.10.2010.]

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hoikkala, T. Salasuo, & M. Ojajärvi, A. 2009. Tunnetut sotilaat. Varusmiehen kokemus ja terveystaju. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 94. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 28–48. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Huurre, T. & Aro, H. 2007. Nuoruusiän hyvinvoinnin erot vaikuttavat aikuisikään saakka. Kansanterveys-lehti. Artikkel. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa:

http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_2007/nro_1_2007/nuoruusiän_hyvinvoinnin_erot_vaikuttavat_aikuisikaan_saakka. [viitattu 2.10.2010].

Hännikäinen-Uutela, A-L. 2004. Uudelleen juurtuneet. Yhteisökasvatus vaikeasti päihderiippuvaisten narkomaanien kuntoutuksessa. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylä studies in education, psychology and social research 252.

Jarasto, P. & Sinervo, N. 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus Kustannus.

Joronen, K. 2005: Adolescents' subjective well-being in their social contexts. Tampereen yliopisto. Saatavissa:

<http://www.deakin.edu.au/research/acqol/publications/resources/thesis-joronen-k.pdf>.
[viitattu 29.9.2010].

Kantola, I. Koskinen, & K. Räsänen, P (toim.). 2004. Sosiologisia karttalehtiä. 3. täysin uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus.

Karisto, A. & Konttinen, R. 2004. Kotiruokaa, kotikatua ja kaukomatkailua. Tutkimus ikääntyvien elämäntyyleistä. Helsinki: Palmenia-kustannus Oy.

Karisto, A., Takala, P. & Haapola, I. 2003. Matkalla nykyaikaan. Elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. 3. Painos. Helsinki: WSOY.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Saatavissa: <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-5445-6.pdf>. [viitattu 5.2.2010].

Koskenvuo, K. Hämäläinen, U. (toim.) Kangas, O. (toim.) 2010. Perhepiirissä. Lap-suudentapahtumat, terveys ja elämäntyytyväisyys. Helsinki: Kela.

Kotkan nuorisobarometri 2008. Nupit Kaakkoon! 2007–2011 -projekti. Saatavissa: http://www.kotka.fi/alltypes.asp?menu_id=1474&menupath=512,596,1474. [viitattu 14.9.2010].

Koulutus. 2010. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/Koulutus>. [viitattu 23.8.2010].

Koulutustarjonta. 2010. KSAO. Kouvolan seudun ammattiopisto. Saatavissa: <http://www.ksao.fi/koulutustarjonta/>. [viitattu 23.8.2010].

Kouvolan nuorisokysely 2009. Nupit Kaakkoon 2007–2010 -projekti. Saatavissa: http://www.kotka.fi/alltypes.asp?menu_id=1474&menupath=512,596,1474. [viitattu 14.9.2010].

Kymenlaakso nuorten asialla. 2010. Saatavissa: http://www.kyamk.fi/Ajankohtaista/Mediatiedotteet/?news_id=486 [viitattu 23.9.2010].

Kymenlaakson maakuntaohjelma 2007–2010. 2006. Maakuntavaltuusto. Kymenlaakson liitto. Saatavissa:

<http://services.kymenlaakso.fi/www/DimDocumentDownload?action=show&id=291&fileId=470>. [viitattu 23.8.2010].

Kymenlaakson terveyden edistämisen suunnitelma vuosille 2008–2011. Kymenlaakson sairaanhoitopiirin kuntayhtymä. Terveysten edistämistyöryhmä. Saatavissa: http://www.kymshp.fi/poytak/uploads/1201369038749_liite_11_4.pdf. [viitattu 26.10.2010].

Kymi kutsuu. 2010. Kymenlaakson kunnat. Seitsemän kunnan Kymenlaakso. Saatavissa:

http://www.kymi.fi/index.php?option=com_prodview&task=City&Itemid=22. [viitattu 23.8.2010].

Lamminmäki, L. 2008. Kouvola 2009 Kymijoen kaupunki. Lehistötiedoite. Saatavissa:

http://www.kouvola.fi/material/attachments/5w2DNI4U1/5A0Ndmkkk/Files/CurrentFile/Kouvola2009_Lehistotiedote_120808.pdf. [viitattu 23.8.2010].

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013. Suomen Akatemia. Saatavissa: <http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/LAPSET/LASTEN%20JA%20NUORTE%20HYVINVOINTI%20JA%20TERVEYS.pdf>. [viitattu 23.8.2010].

Lehtinen, E. Kuusinen, J. & Vauras, M 2007. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Luopa, P., Pietikäinen, M., Puusniekka, R., Jokela, J. & Sinkkonen, A. 2006. Nuorten hyvinvointi Kymenlaaksossa 2002–2006. Stakes. Saatavissa

http://info.stakes.fi/NR/ronlyres/840BCEF2-7D0C-4DB8-BAF6-FCA8DC6050CD/0/klaakso_raportti2006.pdf. [viitattu 1.9.2010].

Lyytinen, P., Korkiakangas, M., & Lyytinen, H. (toim). 2000. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY.

Marski, J. 1996. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia 1995: uhat, mahdollisuudet ja uudet haasteet. Helsinki : Kansaneläkelaitos, tutkimus- ja kehitysyksikkö.

Martikainen, L. 2006. Suomalaisten nuorten aikuisten elämään tyytyväisyyden monet kasvot. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13390/9513925749.pdf;jsessionid=C0052306B96D8F3C80985C105553D6C7?sequence=1>. [viitattu 14.9.2010].

Martikainen, L. 2009. Kaaosta vai hallintaa. Nuoren aikuisen elämän haasteet. Kuopio: Unipress

Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3.uudistettu painos. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mikola, M. 2010. Informaatiolukutaito ja uusi sukupolvi kohtaamispisteessä. Saatavissa: <http://pro.tsv.fi/stks/signum/200801/4.pdf>. [Viitattu: 9.3.2010].

Määttä, J. 2007. Asepalvelus nuorten naisten ja miesten opinto- ja työuralla. Jyväskylä Studies in education, psychology and social research. 305. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13362/9789513928766.pdf?sequence=1>. [viitattu 6.10.2010].

Niemi, K. 2006. UPM:n remontti vähentää 3600 henkilöä. Tekniikka & Talous. Saatavissa: <http://www.tekniikkatalous.fi/metsa/article42717.ece>. [viitattu 23.8.2010].

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Nuoruudesta aikuisuuteen. 2009. Nyyti.fi-internetsivut. Saatavissa: <http://www.nyyti.fi/tietoa/nuoruudesta-aikuisuuteen/>. [viitattu 15.10.2010].

Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppala, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Ojanen, M. 2009. Hyvinvoinnin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.

Opas varusmiespalvelukseen valmistautuvalle 2010. Maavoimien Esikunta. Helsinki: Edita Prima Oy.

Pirskainen, H. 2007. Sosialisatio ja yksilön kehitys. Teoksessa Kuusela, P. (toim.) Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan. Kuopio: Unipress.

Pohjolainen, P. (toim.) & Syrén, I. (toim.) 2005. Ikääntyvien elämäntyyli. Saatavissa: http://www.ikainst.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=96. [viitattu 22.9.2010].

Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus 1998. Sotilaspedagogiikan perusteet. Hämeenlinna: Karisto Oy

Puuronen, V. 2006: Nuorisotutkimus. Tampere: Vastapaino.

Raatikainen, L. 2008. Asiakas, tuote ja markkinat. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Roos, J.P. 1985. Elämäntapaa etsimässä. Rahkonen, K. (toim.). Jyväskylä: Gummerus Oy.

Ruuskanen P (toim.). Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulma sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Saarinen, J. 2009. Kymenlaakso metsäteollisuuden suurin häviö. HS.fi Uutiset.

Saatavissa:

<http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Kymenlaakso+mets%C3%A4teollisuuden+suurin+h%C3%A4vi%C3%A4j%C3%A4/1135250261897>. [viitattu 23.8.2010].

Stengård, E. Appelqvist-Schmidlechner, K. Upanne, M. Parkkola, K. & Henriksson, M. 2008. Time Out! Elämä raiteilleen. Varusmies- ja siviilipalveluksen ulkopuolelle jääneiden miesten elämäntilanne ja psykososiaalinen hyvinvointi. Stakesin raportteja 18/2008. Helsinki: Valopaino Oy.

Sulkunen, P. 1999. Johdatus sosiologiaan – käsitteitä ja näkökulmia. Juva: WSOY.

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet. 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Saatavissa: <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu>. [viitattu 23.8.2010].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turunen, K.E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Uudistettu ja laajennettu painos teoksesta Elämänkaari ja kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy

Turunen, S. Hoppania, H-K. Luhtamäki, M. Nenonen, T. Tuomaala, V. 2010. Ihmisiä ja kaupunkiluontoa. Tutkimus pääkaupunkiseudun asukkaiden hyvinvoinnista. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. SOCCA Saatavissa: Heikki Waris-instituutin julkaisusarja no. 24, 2010. Saatavissa: http://www.socca.fi/aineistot/Ihmisia_ja_kaupunkiluontoa_tutkimus_paakaupunkiseudun_asukkaiden_hyvinvointi. [viitattu 3.8.2010].

Watson, J., & Platt, S. 2000. Researching Health Promotion. Saatavissa: <http://site.ebrary.com/xhalax-ng.kyamk.fi:2048/lib/kyam/docDetail.action?docID=10054177>. [viitattu 23.9.2010].

Vuorinen, R. 1997. Minän synty ja kehitys. Ihmisen psyykkinen kehitys yli elämänkaaren. Porvoo: WSOY.

Väestö. 2010. Kymenlaakson liitto. Saatavissa: http://www.kymenlaakso.fi/suunnittelu_ja_kehittaminen/Yhdyskuntarakenne/vaesto.jsp. [viitattu 14.9.2010].

Välinoro, T. 2004. Kymenlaakso tänään. Finnica Kymenlaakso. Saatavissa: <http://www.finnicakymenlaakso.fi/kolumni.php>. [viitattu 23.8.2010].

Yliopistot ja yhteistyöverkostot 2010. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yliopistokoulutus/yliopistot/>. [viitattu 19.10.2010].

Zetterberg, H. 1977. Arbete, livsstil och motivation. Saatavissa: http://zetterberg.org/Books/b77_Livs/b1977_dir/b1977_70.htm. [viitattu 10.9.2010].

Teemahaastattelurunko

Taustatekijät: ikä, sukupuoli

1. Kerro nykyisestä elämäntilanteestasi mahdollisimman tarkkaan Sosiaaliset suhteet

- perhesuhteet

- Kerrotko perheestäsi?
- Oletteko läheisiä?
- Oletko avo/avioliitossa
- Onko sinulla lapsia?

Onko perheesi sinulle tärkeä?

- ystävät ja tuttavapiiri

- Millainen on ystävä- ja tuttavapiirisi?

Ovatko ystävät sinulle tärkeitä?

- suhteet sukulaisiin

- Millainen suhde sinulla on sukulaisiisi?

Oletteko läheisiä?

- elintaso

- Millainen elintasosi on?
- Mihin rahasi riittävät?

- kulutustottumukset

- Mitä raha merkitsee sinulle?
- Miten kulutat rahaa?
- Mitä hyviä puolia rahaan liittyy?
- Mitä huonoja puolia rahaan liittyy?

työ ja koulutus

- Kerrotko työstäsi?
- Onko työsi sinulle mielekäs ja tärkeä?
- Millaisia töitä olet tehnyt
- Mitä kouluja olet käynyt?
- Kerrotko koulunkäynnistäsi?

- elämän ilot

- Mitkä asiat koet olevan elämäsi iloja?

- elämän vaikeudet?

- Onko elämässäsi vaikeuksia tai hankaloittavia tekijöitä?

- asuminen

- Kerrotko asumisestasi?
- Mitkä näet asumisesi tai asuinympäristösi hyvin puolina?
- Mikä kotikaupungissasi on hyvää?
- Näetkö Kymenlaaksossa asumisessa jotakin erityisen hyvää verrattuna muualla asumiseen?
- Onko asumisessasi ja asuinympäristössäsi huonoja puolia?

- vapaa-ajan vietto/mielekäs tekeminen

- Miten vietät vapaa-aikaasi?
- Mitä tykkäät tehdä?

- elämänkatsomus, uskonto

- Millainen suhde sinulla on uskontoon?
- Onko sinulla jotakin muuta elämänkatsomusta?
- Onko sinulla elämän mottoa?

2. Kerro tähänastisesta elämästäsi ja elämäsi taustasta

- lapsuudenkoti

- Kerrotko lapsuudenkodistasi?
- Mitä vanhempasi tekivät/tekevät työkseen?
- Millainen kodin ilmapiiri oli?
- Onko sinulla sisaruksia? Kerrotko heistä?
- Millaisen kasvatuksen koet saaneesi?
- Millainen lapsuudenkotisi talous oli

lapsuuden/nuoruuden tärkeimmät tapahtumat

- Mitkä koet olleen lapsuutesi ja nuoruutesi tärkeimmät tapahtumat?

3. Hyvinvointi tulevaisuudessa

- Tulevaisuuden kuva
 - Minkälainen elämäsi on 5 vuoden kuluttua?
 - Uneksitko paremmasta elämästä?
- yhteiskunta
 - tukimuodot
 - työllistyminen
 - opiskelumahdollisuudet
 - aluekehitys
- sosiaaliset suhteet
 - haaveiletko avo/avioliitosta?
 - haluatko tulevaisuudessa lapsia?
- omat voimavarat
 - vahvuudet
 - hyvät puolet
 - Missä koet olevasi hyvä?

Mitä tykkäät tehdä?

24.5.2010

MG12506

HANNEMARI TOIVASEN TUTKIMUSLUPA

Karjalan Prikaati on esittänyt viiteasiakirjalla tutkimusluvan myöntämistä Kymenlaakson Ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelija Hannemari Toivaselle. Toivasen tutkimuksen aihe on "AUK:n ja RUK:n käyneiden elämäntyyli". Tutkimus liittyy "Voi hyvin nuori" -hankkeeseen.

"Voi hyvin nuori" -hankkeessa ovat mukana Haminan, Kotkan ja Kouvolan kaupungit, Kakspyy ry, Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, Pietarin valtion yliopiston sosiologian laitos, Siviilipalveluskeskus ja Puolustusvoimat. Puolustusvoimien osalta hankesopimuksen on allekirjoittanut Itä-Suomen Sotilasläänin Esikunta.

Tutkimusaineiston kerääminen on tarkoitus toteuttaa teemahaastatteluilla. Haastatteluiden kohteena ovat neljä AUK:n ja neljä RUK:n käynyttä varusmiestä. Haastattelut toteutetaan Karjalan Prikaatissa heinäkuun alussa 2010.

Maavoimien Esikunta puoltaa tutkimusluvan myöntämistä Hannemari Toivaselle.

Tutkija sopii haastattelujen toteutuksesta suoraan Karjalan Prikaatin kanssa. Haastattelujen tulee perustua vastaajien vapaaehtoisuuteen ja ne tulee toteuttaa siten, etteivät ne aiheuta merkittävää kuormitusta Karjalan Prikaatin toiminnalle ja henkilöstölle. Toivanen toimittaa valmistuneen tutkimusraportin Maavoimien Esikunnan henkilöstöosastolle (Kosonen). Tutkimuksen suorittaminen ei saa aiheuttaa kustannuksia puolustusvoimille.

Karjalan Prikaatissa yhteyshenkilönä toimii sosiaalikirjuri Riikka Sarapelto, 0299 431 126.

Tällä päätöksellä Pääesikunnan Henkilöstöosasto myöntää luvan Toivasen tutkimuksen suorittamiselle edellä mainituin ehdoin.

Pääesikunnan Henkilöstöosasto kiinnittää jatkossa Maavoimien Esikunnan huomiota siihen, että tutkimuslupa on hallintolain (424/2003) mukainen hallintopäätös. Hallintolain 11§:n nojalla hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee.

Tällöin lupaa hakee tutkija itse, ei puolustusvoimien johtoporras tai hallintoyksikkö.

Koulutuspäällikön sij
Everstiluutnantti

Pertti Lahtinen

Erikoissuunnittelija
KM

KariJ Laitinen

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

Hannemari Toivanen
MAAVE
KarPr

TIEDOKSI

Riikka Sarapelto, Karjalan Prikaati Esikunta